

SPRAWOZDANIE

I. KOŁA TOWARZYSTWA
SZKOŁY LUDOWEJ
W KRAKOWIE
ZA LATĄ 1914 — 1916

KRAKÓW
NAKŁADEM I. KOŁA TOW. SZKOŁY LUDOWEJ
ODBITO W DRUKARNI NARODOWEJ W KRAKOWIE
1917.

SPRAWOZDANIE

I. KOŁA TOWARZYSTWA SZKOŁY LUDOWEJ W KRAKOWIE ZA LATA 1914 — 1916

KRAKÓW
NAKŁADEM I. KOŁA TOW. SZKOŁY LUDOWEJ
ODBITO W DRUKARNI NARODOWEJ W KRAKOWIE
1917.

SKŁAD ZARZĄDU KOŁA W LATACH 1914—1916
wybranego na Walnem Zgromadzeniu dnia 10. lipca 1914 r.

Przewodniczący: Ostrowski Witold.

Zast. przewodniczącego: Wielgus Piotr.

Sekretarz: Dr. Bielecki Adam. Zast. sekretarza: Vacat.

Skarbnik: Inż. Kostecki Edward. Zast. skarbnika: Siedlecki Tadeusz.

C Z Ł O N K O W I E Z A R Z Ą D U:

Ciejka Jan	Dr Offmański Mieczysław ³⁾
Francman Tadeusz ¹⁾	Orszulski Roman
Hałatkiewicz Jan ²⁾	Dr Ostrowski Kazimierz
Haraschin Karol	Piechnik Edmund
Jachymiak Ludwik	Ks. Piechnik Józef
Knapieński Juliusz	Dr Piotrowski Tadeusz
Kostecki Franciszek	Pryziński Jan
Kostecka Jadwiga	Dr Reiner Ryszard
Krzyżanowski Jan	Rykała Karol
Krzaczyński Stanisław	Rzewuski Lesław
Lubartowski Paweł	Uderski Edward
Dr Magiera Jan	Dr Wasung Władysław

K O M I S Y A K O N T R O L U J Ą C A:

Konopiński Michał	Maurizio Jan
Kopytkiewicz Henryk	Rolle Karol
Szkocki Leon	

¹⁾ Kooptowany w miejsce św. p. Józefa Parczyńskiego

²⁾ „ „ „ św. p. Dr Stanisława Lacha

³⁾ „ „ „ św. p. Stanisława Gabryela Żeleńskiego.

DWUDZIESTOPIĘCIOLECIE DZIAŁALNOŚCI KOŁA I. T. S. L.

Ogłoszenie sprawozdania z działalności Zarządu Koła za okres trzechletni łączy się z ważnym momentem w dziejach naszego T-wa. W marcu b. r. upłynęło 25 lat od chwili założenia naszego Koła. Czwierć wieku w życiu T-wa zawiera w sobie sumę energii ludzkiej, zawiera pracę ofiarną dla dobra sprawy wspólnej — pracę nieznaną zazwyczaj szerszemu ogółowi. Chwila taka w dziejach towarzystwa pobudza do refleksyi, do zastanowienia się nad wynikami usiłowań dotychczasowych, do rozpatrzenia celów i zadań danego zrzeszenia. Chcielibyśmy przedstawić Szanownym Członkom, tudzież szerokim sferom społeczeństwa dorobek pracy naszej, plon naszych usiłowań, chcielibyśmy dać obraz syntetyczny ćwierćwiekowego życia T-wa w świetle cyfr i faktów. Równocześnie zastanowić się nam trzeba nad działami pracy oświatowo-społecznej, które dotąd jeszcze nie zostały podjęte, oraz nakreślić pewne wskazania na przyszłość najbliższą.

Poważna i silna dziś placówka oświatowa w Polsce, jaką jest Koło nasze, rozwinęła się z bardzo skromnych początków. Koło nasze rozporządzało w pierwszych latach istnienia swego bardzo szczupłym funduszem, liczyło niewielu członków. Skromne środki nie pozwalały też początkowo rozwinąć akcji na szerszą skalę.

W „Sprawozdaniu miejscowego Koła męskiego T. S. L. w Krakowie“ za r. 1894 czytamy: W marcu 1892 r. powstało męskie Koło krakowskie, którego przewodniczącym obrany został p. Przemysław Kotarski; po zrzeczeniu się p. Kotarskiego obrany został Ks. Tadeusz Chromecki, a sekretarzem Dr. Stanisław Karpiński. Z końcem r. 1893 było

członków wpisanych 650, dochody wynosiły w tym roku ogółem 719 złr. Skarbonki przyniosły wtedy 39 złr. 5½ ct. W następnych latach ta skromna liczba członków maleje jeszcze bardziej, albowiem ze sprawozdania za rok 1896. dowiadujemy się, że było ich zaledwie 433.

Skromnym funduszom i niewielkiej ilości członków odpowiada też działalność Koła, zakreślona w pierwszych latach, na bardzo małą skalę.

Zarząd starał się o gromadzenie funduszków, utrzymywał „własnym kosztem czytelnię dla nauczycieli ludowych, złożoną z 200 tomów, z której ciału nauczycielskie korzysta bezpłatnie“. Pomoc, udzielona szkołom ludowym w r. 1894. na Zwierzynku, w Rączny, w Rusocicach i w Białym wynosiła ogółem 61 zł. 75 ct.

Rok 1895 zaznaczył się w dziejach Koła otwarciem pierwszej szkoły dla analfabetów dorosłych w Krakowie, w szkole im. św. Floryana na Kleparzu. Urządzono trzy oddziały, do których zapisało się ogółem 129 uczniów.

Takie były początki Koła naszego, które stopniowo potężniało, skupiało dzięki swej żywotności coraz więcej osób, którym dobro i rozwój oświaty ludowej nie pozwalały stać zdala od tak ważnej placówki pracy narodowej.

Widoczny postęp w rozwoju Koła przypada na lata 1910 i 1911. Liczba członków wzrosła niemal w trójnásób w porównaniu z r. 1896 i następnym. Podczas gdy w roku 1896 było członków 433, to w roku 1911 liczba członków podniosła się do 1202, a dochody T-wa wykazują wzrost prawie ośmiokrotny. (46.866·09 K).

Dzisiaj do Koła I. T. S. L. należy 1.374 członków, a budżet jego przedstawia poważną kwotę, około 80 tysięcy koron.

Działalność ideowo-oświatowa Koła I. obejmuje coraz szersze kręgi. Wiele agend, które dawniej należały do Zarządu Głównego, Zarząd Koła I. bierze na swoje barki. Decentralizacja wprowadzona w T. S. L., okazuje się w praktyce zbawienna, albowiem zostawia dużo swobody inicjatywie, energii i pracy twórczej członków poszczególnych Kół. Nie posądzi nas nikt o brak skromności, jeśli z okazji naszej 25-letniej działalności podkreślimy, że Koło nasze należy w ostatnich latach do najruchliwszych w kraju, że wszelkimi siłami stara się sprostać wielkiemu zadaniu T. S. L., — którem jest „szerzenie oświaty wśród ludu polskiego“.

Działalność Koła naszego rozwija się w trzech głównych kierunkach, obejmując a) wychowanie przedszkolne, b) wychowanie dzieci w okresie obowiązkowego uczęszczania do szkoły, c) pracę oświatowo-społeczną w okresie pozaszkolnym.

System wychowania uwzględniać winien rozwój człowieka od najwcześniejszego okresu życia. Wychodząc z tego założenia, Koło powołało do życia ochronki w Witkowicach i w Maryańskich Górach, na Morawach, istniejące od roku 1909, a w roku 1916

Ogródek dziecięcy w Krakowie, przyłączony do 4-klasowej szkoły wzorowej. Na kresach mamy placówki wychowawcze, które skupiają dziatwę od najwcześniejszych lat w środowisku polskim i ochraniają przed wpływami obcymi, a w sercu Polski stworzyliśmy typ ogródka dziecięcego, który prowadzony jest według najnowszych zdobyczy pedagogiki wieku dziecięcego. Dzięki zespoleniu właściwości charakteru dziecka polskiego, oraz warunków życia naszego z wynikami wiedzy współczesnej, zbliżymy się stopniowo do stworzenia ogródków dziecięcych, które ułatwić winny późniejszą pracę wychowawczą. Przez tworzenie takich instytucji, daje Koło nasze poniekąd inicjatywę do podjęcia akcji na szerszą skalę ze strony społeczeństwa — akcji, mającej na celu ugruntowanie wychowania w okresie przedszkolnym na zasadach, które dzieciom naszym zapewnią już w najwcześniejszych latach życia warunki rozwoju fizycznego oraz duchowego.

Dzięki intensywniej działalności naszej utrzymujemy szkoły na kresach ziem polskich, na Śląsku i Morawach, a nawet do dnia wybuchu wojny światowej na rubieżach południowych Monarchii austriackiej, w Bośni, gdzie w kilkunastu gminach osiedliła się ludność polska w większych skupieniach.

Dziś po upływie ćwierćwiecza utrzymuje Koło nasze 5 szkół ludowych, a mianowicie szkołę 6-klasową posp. mieszaną im. ks. Poniatowskiego (od r. 1909.) w Maryańskich Górach na Morawach, szkołę 5-klasową posp. mieszaną (od r. 1909.) w Radwanicach na Śląsku, 2-klasową szkołę posp. w Jaworzu średnim na Śląsku, szkołkę początkową wraz z ochronką w Witkowicach na Morawach, wreszcie 4-klasową szkołę wzorową w Krakowie.

Podkreślić też należy, że dzięki staraniom Koła I. powstała szkoła polska w Witkowicach, która zależną jest od dyrekcji gwarantu tamtejszego.

Wedle możliwości i sił swoich stara się Towarzystwo o odpowiednie pomieszczenie szkół. Kosztem naszym stanął budynek dla szkoły ludowej im. Konarskiego w Leszczynach, która dopiero w r. b. przeszła na etat kraju, a w r. 1913 ukończyliśmy budowę okazałej i odpowiadającej warunkom hygienicznym szkoły w Maryańskich Górach.

Nasze szkoły kresowe stoją na straży najżywniejszych interesów narodowych w środowiskach, gdzie ludność polska toczyć musi wytrwałą walkę o swoje prawa, o rozwój własnej kultury. Szkoła wzorowa krakowska ma obok kształcenia i wychowywania dziatwy w okresie nauki elementarnej jeszcze inne doniosłe zadanie. Jako próba ludowej szkoły wzorowej, jako próba nowego typu szkolnego, winna ona tworzyć nowe wartości wychowawcze, winna służyć przyszłości naszej kultury pedagogicznej. Szkoła ta — o ile będzie miała zapewnione warunki finansowe, może się stać ogniskiem wychowawczym, promieniejącem na otoczenie, może się przyczynić do pogłębienia kultury pedagogicznej

wśród szerszego ogółu rodziców. Podobnie jak szkoły nowego typu zagranicą wpłynęły z czasem na ogólną reformę wychowania publicznego, tak i u nas takie ogniska wychowawcze odegrać mogą analogiczną rolę.

Niemal od chwili powstania, rozwija Koło nasze szeroką działalność oświatowo-społeczną w okresie pozaszkolnym przez organizowanie kursów dla analfabetów dorosłych, przez zakładanie czytelni i bibliotek ludowych, wreszcie przez urządzenie wykładów popularnych. Na kursach dla analfabetów dorosłych, urządzanych przez Koło nasze, korzystały z dobrodziejstwa nauki tysiące osób, rekrutujących się z najrozmaitszych sfer. Już w sprawozdaniu za rok 1896 czytamy, że do szkoły analfabetów na Kleparzu uczęszczają „posłańcy publiczni, czeladnicy piekarscy, ciesielscy i t. d. Znajdują się także pomiędzy nimi tercyanie szkolni, żołnierze straży pożarnej, — jest nawet majster szewski, właściciel drobnego składu węgla i woźny Akademii Umiejętności”. W latach od 1901 do 1910 organizowało Koło nasze kursa dla analfabetów wojskowych, które ukończyło około 2.000 żołnierzy.

Po kilkuletniej przerwie, spowodowanej rozporządzeniem władz wojskowych w roku bieżącym wśród szalejącej burzy wojennej Zarząd Koła wskrzesił znowu dzięki zezwoleniu tużejszej komendy twierdzy instytucję kursów dla analfabetów wojskowych, gdzie setki żołnierzy zdobywa elementy nauki. Tępienie analfabetyzmu powierza Zarząd naszego Koła z zasady fachowym siłom nauczycielskim, wychodząc z założenia, że zdobycie samej techniki czytania i pisania jest tylko środkiem, a nie celem istotnym nauki na kursach dla analfabetów. Nauczanie czytania i pisania ożywione być winno duchem, ową iskrą Bożą, rozniecającą pragnienie wiedzy, oświaty, które tkwi w duszy ludzkiej. Celem więc właściwym takich kursów jest obudzenie wśród mas ludowych wewnętrznej potrzeby czytania, rozszerzenie czytelnictwa wśród ludu naszego, wykazanie mu, jakie znaczenie ma w życiu człowieka dobra książka i zdrowa oświata. Zadanie to spełnić może nauczyciel, posiadający dobrą wiedzę i przeniknięty głębokim duchem obywatelskim.

W związku z działalnością Koła na polu oświaty pozaszkolnej stoi też opieka nad polską modzieżą rękodzielniczą na kresach, o której należyte wykształcenie praktyczne dba Koło przez tworzenie uzupełniających szkół przemysłowych, względnie przez udzielanie odpowiednich subwencji szkołom istniejącym. Ta strona naszej działalności ma na celu podniesienie intelektualne i ekonomiczne mieszczaństwa polskiego.

Dla spełnienia tych zadań Koło I. wyteżyć musiało wszystkie siły celem zdobycia potrzebnych funduszy. Specyalne sekeye w łonie Zarządu starały się o jednanie członków, o urządzenie loteryi, powoływały do życia różne przedsiębiorstwa, jak stereo-

głob, kinoteatr. Dzięki wydatnemu poparciu władz i instytucji finansowych otrzymuje Koło corocznie wydatne subwencje na utrzymanie szkół i kursów. Podczas gdy subwencje w r. 1900 wynosiły 400 K, obecnie przysparza Kołu to źródło kwotę z górą 30.000 koron. Ofiarność społeczeństwa na cele oświatowe również nie zawiodła. Dochód ze skarbonek w r. 1893 wynosił 39.28 $\frac{1}{2}$ et., obecnie przynoszą skarbonki przeszło 8.600 K. W ciągu swojej 25-letniej działalności zebralo Koło nasze ogółem tą drogą 120.916.13 koron. Zarówno pod względem liczby członków, jak i środków finansowych żadne z Kół T. S. L. w kraju nie dorównuje krakowskiemu, co tem bardziej zasługuje na podkreślenie, że w mieście naszym obok Koła I-go istnieje 10 innych oddziałów T. S. L.

Ideą przewodnią, jaka przyświeca Zarządowi Koła na tych głównych polach jego działalności oświatowo-społecznej — to obrona i wzmocnienie polskości — to obrona dziatwy naszej kresowej, narażonej na wynarodowienie — to dążność do pogłębienia siły odpornej ludu naszego przez podniesienie go na wyższy poziom kulturalny i ekonomiczny.

Dzisiaj, kiedy każda jednostka ludzka przedstawia drogocenny kapitał, kiedy wskutek nieznaney w dziejach katastrofy straciliśmy i tracimy setki tysięcy obywateli — w takich czasach stać musimy tem wytrwalej na straży naszych interesów narodowych. Każde dziecko polskie strzedz musimy, by nie stało się materiałem, użyźniającym grunt obcy, zazwyczaj wrogi naszym dążeniom, musimy pomimo spustoszenia materialnego wysilić energię naszą i nieprzerwanym c z y n e m objawiać wolę naszą do życia, do rozwoju, do podniesienia narodu i spotęgowania jego sił twórczych na różnych polach pracy społecznej. A cel ten osiągniemy przez mądrą i świadomą rzeczy organizacyę wychowania i oświecania dzieci, począwszy od okresu przedszkolnego, aż do chwili, kiedy jednostka staje w szeregach pracowników — obywateli.

W największej chwili historycznej, jaką ludzkość cała przeżywa, w czasach kataklizmu dziejowego, który wstrząsa państwami i przeobraża do głębi byt narodów, w czasie, kiedy sumienie ludzkości toruje sobie drogę wśród pożogi, wśród cierpień i śmierci milionów — w chwili, kiedy to sumienie coraz potężniejszym woła głosem o zmazanie z karty dziejów czarnej plamy, domagając się przywrócenia narodowi naszemu należnych mu praw i stanowiska w wielkiej rodzinie narodów kulturalnych — w takich okolicznościach obchodzi Koło I. T. S. L. ćwierćwiecze swej działalności. W warunkach takich trudno kreślić wyczerpujący program prac i zamierzeń na przyszłość, ale wytycznemi pozostają dla nas drogi, któreśmy wyżej nakreślili. Gorącym pragnieniem naszym jest, byśmy do dalszej realizacji naszych celów, do oświecenia i podniesienia ekonomicznego ludu naszego przystąpić mogli wspólnie z działaczami, pracującymi na niwie oświaty w całej Polsce.

SPRAWOZDANIE ZARZĄDU KOŁA I. TOWARZYSTWA SZKOŁY LUDOWEJ ZA ROK 1914, 1915 i 1916.

Wybuch wojny w sierpniu 1914. wywołał pewien przewrót w świetnie rozwijającej się działalności Koła.

Znaczna część nauczycieli opuściła swe posterunki wskutek powołania do służby wojskowej.

Zarząd Koła ujrzał się też znacznie uszczuplony. Wielu jego członków przywdziało mundur c. i k. Armii lub Legionów.

Z członków Zarządu powołani zostali w szeregi c. i k. Armii: Dr. Bielecki Adam, sekretarz Koła, Dr. Piotrowski Tadeusz, Dr. Wasung Władysław i St. G. Zeleński.

Do Legionów wstąpili: Gerżabek Janusz, Knapiński Juliusz, Krzaczynski Stanisław, Procajłowicz Antoni, Zaleski August, Pryziński Jan.

Inni wskutek ewakuacji Krakowa znaleźć się musieli poza jego obrębem, rozproszeni po różnych miejscowościach zachodniej części Monarchii.

Widoki finansowe nie przedstawiały się też zbyt różowo. Na wpływy z wkładek członków nie wiele można było liczyć wskutek ewakuacji, powołania do szeregów wojskowych i t. p. przyczyn, wywołanych stanem wojennym. Aparat ściągania wkładek nie mógł też funkcjonować tak sprawnie, jak w czasach normalnych.

Ofiarność publiczna znajdowała swe ujście w nowych zadaniach wywołanych konjunkturą wojenną, przede wszystkim zwróciła się w stronę organizacyi legionowej i jej rozlicznych różnorodnych potrzeb, potem szła na inne cele, stojące w bezpośrednim związku z wojną i jej skutkami.

Zdawało się też, że zawiodą i subwencye, które stale, a tak wydatnie zasilają budżet Koła. Pomimo tak niewesołej perspektywy pozostali członkowie Zarządu Koła nie opuścili rąk z rezygnacją, lecz tem więcej wysilili siły i energię, by nie dać upaść dziełu, które z takim trudem i wysiłkiem powstało, by nie zmarnować dorobku szeregu lat.

Jedynie szkół w Bośni, pomnożonych znacznie w pierwszej połowie 1914. r. nie dało się z powodu specyficznych warunków wywołanych stanem wojennym, oddalenia od centrum działalności Koła, trudności komunikacyjnych i t. p. dalej prowadzić.

Natomiast szkoły na Śląsku i Morawach nie ustawały w swej działalności. Skompletowano prowizorycznie przerzedzone grona nauczycielskie i zapewniono prawidłowy tok nauki nietylko dla dzieci polskich, stale na kresach zachodnich osiadłych, ale również dla setek dzieci uchodźców, zagnanych tam wskutek zawieruchy wojennej.

Usilnym zabiegom udało się uzyskać wypłatę znacznej części

stałych subwencji, udzielonych Kołu przez władze i instytucje publiczne. To polepszyło stan finansowy Koła.

Za tę życzliwość i poparcie finansowe Koła niech wolno będzie złożyć podziękę Wydziałowi Krajowemu, Radzie miasta Krakowa, Kasie Oszczędności miasta Krakowa, Towarzystwu Wzajemnych Ubezpieczeń, Powiatowej Kasie Oszczędności i innym instytucjom za udzielanie subwencji, Radzie szkolnej krajowej za życzliwą pomoc w obsadzaniu posad nauczycielskich, naszym członkom i chętnym ofiarodawcom, którzy wkładkami i ofiarami przyczyniali się do zasilania funduszków na cele oświatowe.

Podziękowanie i wdzięczność naszą musimy wyrazić całej prasie za życzliwą ocenę naszej działalności i chętnie popieranie zadania naszego. Również i wkładki członków zaczęły wpływać w miarę oddalania się linii bojowej od Krakowa i otwarcia jego bram dla powrotu wywakuowanych. Zarząd Koła nie mógł jednak poprzestać na konserwacyi tych placówek, które stworzyła działalność lat poprzednich.

Nowe stosunki nakazywały rozwinąć działalność choćby sporadyczną, nieplanową, ale wynikającą z idei T. S. L. w tych kierunkach, które wytyczały nowe potrzeby społeczeństwa.

Przewodniczący Koła p. Witold Ostrowski w czasie swego pobytu wskutek ewakuacyi w Baden, zajął się zorganizowaniem szkółki polskiej i kursów gimnazjalnych dla przebywającej tam młodzieży polskiej.

W Krakowie założono dla Legionistów-rekonwalescentów bibliotekę, składającą się ze stu kilkudziesięciu tomów i oddano ją pod Zarząd Ligi Kobiet N. K. N.

Ofiarowano 100 koron na kolumnę Legionów, t. j. na fundusz dla chorych Legionistów i ich rodzin, jak również dla wdów i sierót po poległych na polu chwały Legionistach.

Utworzono w lokalu Koła I. bibliotekę, składającą się z 250 tomów. W tej bibliotece znajdują się wszystkie wydane pamiątki i wydawnictwa z literatury, dotyczące udziału Legionów w wojnie światowej.

Na odezwe ogłoszoną w numerze 633. z r. 1915 Nowej Reformy wysłano kilkadziesiąt książek na ręce kapelana ks. Osieckiego do szpitala wojskowego dla rannych żołnierzy i Legionistów w Białej i Bielsku.

Za pośrednictwem Uniwersytetu Ludowego w Krakowie przesłano książki szkolne dla inwalidów Polaków w Peszcie.

Dla szkoły, założonej przez Justyna Sokulskiego c. k. nadporucznika w Uściługu na Wołyniu przesłano książki szkolne, wartości 100 koron.

Zarząd wprowadził w życie szkołę ludową w obozie internowanych w Karlstein (Niżna Austrya), dostarczył jej książek i przyborów do nauki, zabezpieczył regularne udzielanie nauki. Do szkoły uczęszczało 52. dzieci, które były podzielone na dwa oddziały.

W jednym udzielał nauki p. Bronisław Małkowski, w drugim p. Zygmunt Nowicki, słuchacz agronomii. Pan Małkowski pisze do nas w liście z 28. marca 1916.: „Dzięki wydatnej pomocy I. Koła T. S. L. posiadamy książki i przybory naukowe. Imieniem naszych małych składamy za to wszystko z głębi serca płynące podziękowanie“.

Oddano do użytku I. brygady haubic polowych I. pułku artylerii Legionów polskich bibliotekę, składającą się ze 120 tomów. Dla 4. p. piech. Legionów ofiarował Zarząd aparat kinematograficzny, celem urządzenia kinoteatru polowego.

Poczynająca się akcja celem odbudowy zniszczonego kraju, spodziewany przewrót stosunków ekonomicznych, wymagający pracowników do tego rodzaju działalności dobrze przygotowanych, nasunął myśl stworzenia na gruncie krakowskim kursu dla przygotowania do zawodów praktycznych. Kurs ten otwarty w jesieni 1915. liczył 69. uczestników, którzy bardzo pilnie korzystali z nauki tam udzielanej. Wyrażamy przekonanie, że ta nowo utworzona instytucja, to czyn dobry mogący być zapisany na stronie „Ma“ Koła.

W pracy swej znalazł Zarząd Koła wydatną, fachową pomoc w osobie zaangażowanego z początkiem r. 1914. na kierownika kancelaryi Koła radcy Jana Ciejkę, emer. inspektora szkolnego. Bardzo wiele pracy, którą dotąd wykonywali członkowie Zarządu, wziął on na swe barki. Przedewszystkiem objął fachowy nadzór nad najważniejszą stroną działalności Koła, szkołami i pomimo trudności sytuacji, szczęśliwie i owocnie go prowadzi.

W skład Biura Koła I. T. S. L. wchodzi oprócz referenta rad. Jana Ciejkę:

Urzędnik kancelaryjny Ignacy Solarz (obecnie pełni służbę wojskową).

Kursor do zbierania wkładek Jan Wójtowicz.

Kwestorzy do skarbonek obnośnych: Michał Drzewiecki i Aleksander Rybka.

SPRAWOZDANIE SZKOLNE.

Wobec wybuchu wojny Zarząd znalazł się w trudnym położeniu. Kierownicy szkół: pp. Hypta Franciszek, Pawlik Czesław, Obrzut Franciszek powołani zostali do służby wojskowej, a na ich miejsce zabrakło męskich sił nauczycielskich. Należało spieszenie nowe grona skompletować i podjąć pracę w szkołach i ochronkach, aby dzieciom zapewnić naukę i opiekę. Zmiana, jaka się dokonać musiała w gronach nauczycielskich, odbijać się musiała ujemnie na wynikach pracy, co szczególnie dało się czuć w r. 1914/15. w szkole w Jaworzu i Radwanicach. Powodując się

tą przewodnią myślą, aby szkoły były nie tylko miejscem nauki dla młodzieży, lecz nadto ogniskami, z których ma promieniować światło na kolonie polskie, powierzyliśmy sile fachowej, radcy szkolnemu J. Ciejce, referat spraw szkolnych i nadzór nad szkołami i instytucjami, powołanemi przez nas do życia. Dokonaną została lustracja szkół i ochronek w bieżącym roku szkolnym dwa razy: w grudniu 1915. i marcu 1916., a szczegółowe sprawozdanie z wnioskami i referatami, mającymi na celu podniesienie wydajności pracy nauczycielskiej, przedłożono w swoim czasie Zarządowi Głównemu T. S. L.

SZKOŁA W MARYAŃSKICH GÓRACH IMIENIA KSIĘCIA JÓZEFA PONIATOWSKIEGO

zajmuje pierwsze miejsce między instytucjami, powołanemi do życia i utrzymywanemi przez I. Koło T. S. L. Jej pomieszczenie w nowym własnym budynku 1-piętrowym odpowiada wszelkim wymaganiom higieny. Szkoła ta, wyposażona należycie w środki naukowe, w urządzenie, posiada podwórze do zabaw i ćwiczeń gimnastycznych, ogród szkolny, jest więc w korzystnych warunkach i może stanąć do konkurencji w pracy ze szkołami dla Czechów i Niemców. W szkole jest biblioteka dla nauczycieli i młodzieży, którzy chętnie korzystają ze sposobności celem dalszego kształcenia się. Grono nauczycielskie zajęło się urządzeniem uroczystości w rocznicę powstania styczniowego, w okresie Świąt Bożego Narodzenia odegrały dzieci „Jasełka“. Dochodu, który mimo niskiej ceny wstępu wynosił 94 K., użyto na sprawienie odzieży dla ubogich dzieci. W czasie ferii wakacyjnych, nauczycielka Kołodziejówna opiekowała się dziatwą szkolną, urządzając wycieczki, zabawy ruchowe, nadto dziewczęta uczyły się robót ręcznych.

Uwzględniając żądanie ludności polskiej, aby więcej poświęcić pracy nauce języka niemieckiego, szkoła stara się, by i w języku niemieckim dać młodzieży dobre przygotowanie, jakiego domagają się tamtejsze stosunki społeczne. Praca w szkole doznała w bieżącym roku znacznej przeszkody. Od dnia 1. października 1915 roku, pięć sal naukowych zajęły władze wojskowe dla rekonwalescentów. Nauka odbywała się po dzielnie w trzech salach: przed południem klasa III. IV. i V., po południu klasa I. i II. i Ochronka. Nastąpić musiała redukcja godzin naukowych. Stratę godzin w nauce stąd powstałą powetuje szkoła wzmocnioną pracą, gdy nastąpią normalne warunki. Koło I. z uznaniem podnosi gorliwą pracę obecnego kierownika szkoły p. Jarosława Kuciela, powołanego w miejsce służącego w wojsku p. Franciszka Hypty.

L. p.	Rodzaj i nazwa szkoły	Klasa	Półroczce	Ilość zapisanych		
				Chłopców	Dziewcząt	Razem
1	Maryañskie Góry (Morawy). Szkoła 6-cio klasowa pospolita mieszana im. księcia Józefa Poniatowskiego czynna od r. 1909. Grono nauczycielskie w r. sz. 1914/15: <i>Obmińska Zofia</i> kier. szkoły. <i>ks. Łuszczki Franciszek,</i> katecheta. <i>Berger Karol</i> nauczyciel religii ewang. <i>Adwentowa Marya</i> <i>Bakietyńska Marya</i> <i>Bochnig Olimpia</i> <i>Kotodziejówna Emilia</i> <i>Trattnig Marya</i> <i>Zajchowska Bronisława</i> nauczycielki. Grono nauczycielskie w r. sz. 1915/16: <i>Kuciel Jarosław</i> kier. szkoły. <i>ks. Łuszczki Franciszek,</i> katecheta. w II. półroczu 1915/16 <i>ks. Kaczerowski</i> <i>Jaworowska Aniela</i> <i>Kucielowa Aniela</i> <i>Neuhingerowa Zofia</i> <i>Trocka Józefa</i> nauczycielki.	I.	1914 II.	37	36	73
			1915 I.	46	30	76
			1915 II.	51	29	80
			1916 I.	45	22	67
		II.	1914 II.	39	28	67
			1915 I.	30	30	60
			1915 II.	25	29	54
			1916 I.	31	22	53
		III.	1914 II.	29	27	56
			1915 I.	31	26	57
			1915 II.	29	25	54
			1916 II.	23	25	48
		IV.	1914 II.	28	17	45
			1915 I.	23	27	50
			1915 II.	23	32	55
			1916 II.	17	22	39
		V.	1914 II.	22	19	41
			1915 I.	23	16	39
			1915 II.	22	15	37
			1916 I.	17	22	39
		VI.	1914 II.	—	—	—
			1915 I.	15	9	24
			1915 II.	14	9	23

SZKOŁA W RADWANICACH

przechodziła w roku szkolnym 1914/15 ciężką próbę. Wskutek powołania kierownika szkoły Czesława Pawlika i nauczycieli do służby wojskowej, a w dalszym ciągu wskutek częstej zmiany w gronie nauczycielskiem, szkoła wiele ucierpiała, a nawet popadła w zaniedbanie. Odbiło się to ujemnie i na frekwencji, która się obniżyła i na postępie młodzieży w nauce. Lustracya tej szkoły, dokonana w grudniu z ramienia Zarządu Koła I. w porozumieniu ze Zarządem Głównym T. S. L. wykazała znaczne braki, co dało powód do wydania piśmiennego zarządzenia. W roku bieżącym, dzięki chętniej pracy grona nauczycielskiego i gorliwym staraniom kierowniczki szkoły p. Stefanii Walewskiej, podniósł się stan nauki, a ludność odnosi się do szkoły z większym zaufaniem. Zarząd szkoły żywą rozwinął działalność około pomnożenia biblioteczki dla dzieci. Katalog wykazywał 80. tomików, z czego pewnej ilości brakowało, — obecnie biblioteczka składa się z 300 tomów, a zatem przyrost wynosi dwiesięcdwadzieścia tomów. Na odezwę, przez Zarząd szkolny wystosowaną, nadesłała księgarnia Gubrynowicza we Lwowie 32 tomów, Zarząd Główny T. S. L. 70 dziełek, a pan Stanisław Hatas zadeklarował na ten cel stały datek po 5 K miesięcznie.

Ofiarodawcom składa Zarząd Koła na tem miejscu podziękowanie.

Szkoła prenumeruje dwa peryodyczne pisemka dla młodzieży: Mały świat i Skaut.

Do nauki robót ręcznych kobiecych kupiono staraniem kierowniczki szkoły maszynę do szycia i haftu, kosztem 200 koron.

Szkoła jest ogniskiem domowego życia dla tamtejszej Polonii. Zawiązało się Koło Towarzystwa Szkoły Ludowej. W listopadzie 1915 r. odbył się wyłącznie siłami działy szkolnej obchód rocznicy listopadowej, zwyczajnie każdego miesiąca są wykłady naukowe z obrazami świetlnymi. Szkoła pozostaje w częstym kontakcie z domem rodzicielskim.

Najbliższem zadaniem i obowiązkiem Koła jest zabezpieczyć dla tej szkoły obszerniejszy lokal, albowiem obecny jest niewystarczający i nieodpowiedni na cele szkolne.

Koniecznem jest też zaopatrzenie ogrodu szkolnego w ogrodzenie i w takie urządzenia, aby starsze dzieci miały sposobność praktycznie zapoznać się z uprawą warzyw i drzew owocowych.

Z ubolewaniem zaznaczamy, że pomimo naszych starań, z powodu ciągłych przeszkód, jakie czyni Rada gminna w Radwanicach, gdzie Czesi mają znaczną większość, szkoła nie przeszła na etat kraju. Ze strony Zarządu Koła I. kontynuowane są dalsze starania, i usiłowania drogą instancyi, by szkoła przeszła na etat kraju.

L. p.	Rodzaj i nazwa szkoły	Klasa	Półroczne	Ilość zapisanych		
				Chłopców	Dziewcząt	Razem
2	Radwanice (Śląsk). Szkoła 5-cio klasowa pospolita mieszana czynna od roku 1909. Grono nauczycielskie: a) w r. sz. 1914/15 Naucz. kier.: <i>Pawlik Czesław</i> od II. półrocza Naucz. kier. <i>Weiss Bolestaw</i> <i>Klimczakówna Helena</i> <i>Sługocki Jan</i> <i>Zarembianka Bron. Emilia</i> naucz. b) w r. sz. 1915/16: Naucz. kier. <i>Walewska Stefania</i> <i>Wyrwiczówna Florentyna</i> <i>Hałasówna Stefania</i> <i>Gorzejowska Marya Emilia</i> nauczycielki.	I.	1914 II.	22	22	44
			1915 I.	21	26	47
			1915 II.	20	25	45
			1916 I.	23	19	42
		II.	1914 II.	20	16	36
			1915 I.	19	18	37
			1915 II.	18	17	35
			1916 I.	26	17	43
		III.	1914 II.	31	37	68
			1915 I.	36	30	66
			1915 II.	35	29	64
			1916 II.	33	29	62
		IV.	1914 II.	22	25	47
			1915 I.	25	36	61
			1915 II.	25	34	59
			1916 I.	12	22	34
		V.	1915 I.	14	14	28
			1915 II.	11	12	23
			1916 I.	12	10	22

SZKOŁA W JAWORZU ŚREDNIEM

mieści się w budynku własnym, zakupionym przez Zarząd Główny T. S. L. z funduszu Grunwaldzkiego w r. 1900. Jest zaopatrzona we wszelkie sprzęty szkolne, posiada okazy i zbiory naukowe, bibliotekę dla dzieci. Koniecznem jest, aby szczupłą biblioteczkę dla nauczycieli lepiej wyposażyć. Na utrzymywanie tej szkoły zobowiązały się dawać zasiłki: Koło Pań w Krakowie, Koła w Bochni, Rzeszowie, Tarnowie i Wadowicach. Koło we Wadowicach stale nadsyła subwencye, inne Koła, pomimo przypominania się z naszej strony, pomocy w r. sprawozdawczym nam nie udzieliły. A jednak po wyłożeniu znacznych kosztów na zakupno budynku i urządzenia, niepodobna stanąć, trzeba szkole dostarczyć środków, aby mogła istnieć i rozwijać się. Utrzymanie tej placówki oświatowej uważamy za konieczne.

L. p.	Rodzaj i nazwa szkoły	Klasa	Półroczne	Ilość zapisanych		
				Chłopców	Dziewcząt	Razem
3	Jaworze średnie (śląsk). 2-klasowa pospolita mieszana. Grono nauczycielskie: a) w roku szkolnym 1914/15: <i>Bączewski Albin</i> , naucz. kier. <i>Piernikarczyk Franciszek</i> nauczyciel. <i>Młynarzówna Walerya</i> naucz. rob. ręcznych kob. b) w roku szkolnym 1915/16: <i>Elster Karol</i> , naucz. kier. <i>Ks. Hanzlik Józef</i> , katecheta. <i>Ks. Lasota Jan</i> naucz. rel. ewang. <i>Barańska Janina</i> , naucz.	I.	1914 II.	10	12	22
			1915 I.	15	13	28
			1915 II.	15	14	29
			1916 I.	11	11	22
		II.	1914 II.	19	11	30
			1915 I.	22	13	35
			1915 II.	14	15	29
			1916 I.	10	10	20

Zaszczytne wspomnienie należy się ś. p. Janowi Łyskowi, który na stanowisku kierującego nauczyciela oddał tej szkole wielkie usługi.

Pochodził z Jaworzynki pod Jabłonkowem na Śląsku. Oprócz pracy zawodowej, której oddawał się z poświęceniem, czynnym był w towarzystwach oświatowych. Pracował też chlubnie na niwie

literackiej, w licznych opowiadaniach i nowelkach opisał on życie górali śląskich, których znał wybornie, jako syn ludu. W lipcu 1914. widzieliśmy go w Krakowie na czele wycieczki dzieci szkolnych, do której przyłączyli się i dorośli.

W sierpniu 1914. wstąpił do Legionów, z oddziałem śląskim odbył kampanię w Galicyi wschodniej, Bukowinie, Besarabii, w lutym 1915, pod Maksymcem został ranny.

Jako porucznik w 3. pułku Legionów, i komendant śląskiej kompanii, poległ dnia 5. listopada 1915. śmiercią bohaterską. Staraniem I. Koła T. S. L. odbyło się dnia 5. grudnia 1915. w ewangelickim kościele w Jaworzu za spokój duszy ś. p. Łyska żałobne nabożeństwo, w którym wzięła udział polska ludność miejscowa i przedstawiciele polskich towarzystw oświatowych ze Śląska. Był to dzielny pracownik na polu oświatowym, wzorowy nauczyciel, talent rokujący piękne nadzieje i prawy charakter.

Cześć jego pamięci!

OCHRONKI W WITKOWICACH I MARYAŃSKICH GÓRACH

spełniają swe zadanie, opiekując się dziećmi w okresie przedszkolnym, co w obecnej dobie, kiedy ojcowie na wojnie, a matki zajęte pracą na chleb powszedni, ma znaczenie tem donioślejsze.

W okresie Świąt Bożego Narodzenia każdego roku przy „Drzewku“, przybranem po części robótkami, wykonanemi przez dzieci, odbywa się rodzaj popisu. Dzieci wobec zaproszonych rodziców i gości śpiewają kolendy, świeckie piosenki, deklamują, a na za-

kończenie otrzymują stosowne podarki. Z uroczystością „Drzewka“ łączy się wystawa różnego rodzaju robótek: wyszywanki, roboty patyczkowe, wypłatanki, składanki, rysunki i różne przedmioty z gliny. Dzieci chętnie spieszą do tych szkółek, gdzie mile spędzają czas na zabawie i stosownem dla ich wieku zatrudnieniem.

Ochronka we Witkowicach mieści się w budynku wynajętym. Lokal składa się z jednego pokoju dla nauczycielki, sali szkolnej i garderoby. W sprzęty szkolne i przybory naukowe jest dostatecznie zaopatrzona.

Ważnem zadaniem najbliższej przyszłości będzie nabycie na własność odpowiedniego budynku z ogródkiem, gdzieby ochronka znalazła stałe pomieszczenie.

Ochronka w Maryańskich Górach ma pomieszczenie we własnym budynku szkolnym. Z powodu zajęcia budynku na cele wojskowe, oddano ochronce jedną niewielką salę, tylko na godziny popołudniowe, co jest stanowczo niewystarczające. Stąd poszło, że działalność ochronki w r. 1915. była słabsza, co się odbiło ujemnie na frekwencji.

L. p.	Nazwa szkoły	Rok szkolny	Chłopców	Dziewcząt	Razem
4	Witkowice (Morawy)	1914/15	31	33	64
	Ochronka wraz ze szkołą początkową.				
	Istnieje od roku 1909.	1915/16	30	38	68
	Mistrzyni: <i>Lucya Łobarzewska.</i>				

POLSKIE SZKOŁY T. S. L. W BOŚNI.

Praca oświatowa, podjęta w osadnictwie polskiem w Bośni, pa- dla na grunt dobry. Ludność z ochotą i wdzięcznością udzieliła poparcia szkołom powołanym do życia. W R a k o w a c oddała gmina na własność szkoły odpowiedni budynek i do użytku nauczy- ciela 15 morgów gruntu. Szkoła obejmowała w II. półroczu 1913/14. pierwszy i drugi stopień nauki. Dzieci uczęszczało 160., nauka od- bywała się w godzinach rannych i popołudniowych. Nauczyciel p. Jan Żak oddał się pracy z całą gorliwością, a skutki okazały się bardzo dobre. Nadesłane stamtąd Zarządowi do Krakowa do prze- glądu prace piśmienne świadczą wymownie, że dzieci już w tym pierwszym roku istnienia szkoły, nauczyły się wyrażać wcale po- prawnie po polsku i nabyły wiadomości, w zakresie planem wyzna- czonego materiału. Szkoła w G u m i e s z e czynną była od 16. li-

stopada 1913. r. do końca czerwca 1914. Na naukę uczęszczało 200 dzieci. Nauczycielem był pan Adam Lorenz. Szkoła nie miała własnego lokalu, mieściła się w chacie wiejskiej. Rzeczą najbliższej przyszłości będzie wystawienie budynku o dwóch izbach do nauki. Gumiesza liczy przeszło 600 mieszkańców Polaków, dlatego jest niezbędna potrzeba obsadzenia szkoły dwiema siłami nauczycielskimi. Koło ma nadzieję, że powiedzie mu się spełnić to zadanie przy pomocy tamtejszej ludności, bardzo życzliwie dla szkoły usposobionej. Szkoła w Dewetinie czynną była czas krótki: od 12. marca 1914. do 15. lipca 1914. i obejmowała pierwszy stopień nauki, na który uczęszczało 100 dzieci. Dla lepszego wyposażenia gmina oddała nauczycielowi do użytku cztery morgi pola ornego. Nauczyciel p. Kornel Dziweman rozwinął żywą i dodatnią działalność, oddał się gorliwie pracy w szkole i gminie, uczył się języka serbsko-chorwackiego i miał zamiar uzyskać kwalifikacye tam wymagane i na stałe osiedlić się w Bośni.

Szkoła w Bakińcach dolnych mieściła się tymczasowo w wynajętym budynku wiejskim. Na naukę uczęszczało 56 dzieci. Po ś. p. Annie Słowikównie, mianował Zarząd I. Koła T. S. L. p. Michała Chorążaka, ukończonego seminarzystę z egzaminem dojrzałości. Pan Chorążak oddał się gorliwie pracy w szkole, a nadto rozwinął w miejscu oświatową działalność i zjednał sobie taktownem postępowaniem u ludności szacunek, dla szkoły przychylnę usposobienie i uznanie tamtejszej władzy. Szkoła otrzymuje prawo publiczności i tem samem zapewnia sobie istnienie. Gmina poczęła zbierać fundusze i materyał około wystawienia własnego budynku szkolnego. Wyrazem usposobienia mieszkańców tamtejszych jest pismo z dnia 20 lipca, 1914, które nadeszło do nas od gminy:

„Dzięki serdeczne składamy za przysłanie do nas nauczyciela, który się nam wszystkim bardzo upodobał, a dzieci uczą się bardzo chętnie, i z wielką korzyścią. Dostaliśmy już pozwolenie do stawiania budynku na szkołę.

Kończymy nasze pisanie i jeszcze raz składamy stokrotne dzięki za wyświadczone nam łaski i prosimy o powrót tego samego nauczyciela“.

Rodak nasz WP. Jan Stonawski, starosta w Projaworze, udzielał naszym zabiegom w założeniu szkół w Bośni bardzo życzliwego poparcia, za co mu na tem miejscu wyrażamy szczerę podziękowanie.

Niestety, ten rokujący dobre nadzieje posiew naszej pracy oświatowej przerwała nagle wojna. Wszyscy nauczyciele Pp. Chorążak, Dziweman, Lorenc, Żak powołani zostali do służby wojskowej. W następstwie tego wydaliśmy zarządzenie do gmin dotyczących, aby zajęły się przechowaniem inwentarzy szkolnych, pozostawiając podjęcie dalszej akcyi do czasu, aż nastaną normalne warunki.

WZOROWA SZKOŁA LUDOWA NOWEGO TYPU W KRAKOWIE.

Coraz powszechniej odczuwana potrzeba reformy szkolnictwa i dotkliwy brak dobrej szkoły początkowej, która mogłaby być poniekąd drogowskazem w tej dziedzinie, — skłoniły I. Koło T. S. L. do stworzenia tej nowej placówki oświatowej.

We wrześniu otwartą została w Krakowie, przy ul. Wolskiej, 4-ro klasowa szkoła dla dzieci od lat 6-ciu do 10-ciu, a więc przygotowująca działwę plci obojga do szkół średnich. Jednocześnie obok szkoły powstał Ogródek dziecięcy.

Jak bardzo potrzebną była w mieście naszym taka instytucja, wykazały zgłoszenia licznych kandydatów (do klas poszczególnych w czasie zapisu uczniów), których pod koniec miesiąca szkoła liczyła już przeszło stu, chłopców i dziewczątek.

Dnia 30/IX 1916 r. ks. Jan Kajdas, dokonał poświęcenia szkoły w obecności przybyłych na tę uroczystość osób: z ramienia Zarządu głównego T. S. L. pp. Jerzego Piwockiego i prof. Dr. Grabowskiego, z członków kuratorium szkoły Pp. dyr. Maciulowskiego, dyr. Smreczyńskiego, liczne grono nauczycielskich i zaproszonych gości. Prezes I. Koła T. S. L. p. Witold Ostrowski w przemówieniu swem zaznaczył, że nowo otworzona szkoła będzie prowadzoną w duchu czysto narodowym i religijnym. Kierunek nad wychowaniem i kształceniem religijnem wychowanków objął ks. Kajdas. Wytworzone też następnie zostało Kuratorium szkoły, składające się z grona zawodowych i światłych pedagogów, którego kompetencji powierzono zatwierdzenie planów i programów nauk szkolnych, wyszukiwanie sił nauczycielskich i t. p. Szkoła rozpoczęła swą pracę. Nowy typ jej polega na tem, że 1) w podawaniu wiedzy, zakreślonej programem naukowym, który wyczerpuje w zupełności program szkół publicznych, stosowane są metody postępowe, oparte na znajomości najnowszych zdobyczy z biologii i psychologii dziecka, co czyni, że nauka nie jest martwym, suchym przedmiotem, lecz przeciwnie, budzi myśl dziecka, zmusza do myślenia samodzielnego, do badań i obserwacji.

2) Pogadanki z wiadomości przyrodniczych, które wchodzą do programu nauk, poparte pokazami z bogatego muzeum, jakie posiada szkoła, rozniceją w młodocianych umysłach zainteresowanie do otaczającej nas przyrody, budzą ukochanie harmonii, ładu i piękna.

3) Pogadanki krajoznawcze i z dziejów ojczyznych, jako wstęp do geografii i nauki historii, rozwijają poczucie godności narodowej, uczą cenić i kochać co swoje, co ojczyzne.

4) Śpiew, którego uczy p. Marya Wernicka, prof. Instytut. Muzycznego i absolwentka Instytut. Dra Dalcroze'a; gimnastyka rytmiczna, rysunek i malarstwo z natury, oraz z wyobraźni dziecka

pod kierunkiem znanej artystki p. Maryi Niedzielskiej, dyr. szkoły sztuk pięknych dla kobiet, jakoteż nauka zręczności (slojd), która obejmuje stolarstwo, koszykarstwo, pleciennictwo, wyroby z lyka, z wiórów i t. d. — dopełniają całokształtu wykształcenia, ćwicząc równomiernie wszystkie władze umysłowe i fizyczne dziecka.

Prócz kształcenia intelektu, szkoła pracuje i śledzi usilnie nad rozwojem charakteru i rozwojem fizycznym dziecka. W tym celu kierowniczka bada i notuje w pierwszych dniach każdego miesiąca wagę, wzrost i siłę mięśni każdego dziecka, a na początku i przy końcu roku szkolnego pojemność klatki piersiowej przy wdechu i wydechu, notując w księdze rozwoju wyniki. W wypadkach ujemnych zawiadamia rodziców i bada przyczyny słabego rozwoju, by złemu zapobiedz. Syzyfową pracę wkłada całe grono nauczycielskie, by wdrożyć młodych swych wychowanków do porządku fizycznego i moralno-etycznego, wyplewić warcholstwo, sprzeczki, skarżenie na kolegów i kłótnie, rozmiłować do ładu i wszystkiego, co wzniosłe i piękne, wyrabiać siłę woli. Ta praca może mieć wyniki dobre dzięki temu, że dziatwy w klasach jest ilość ograniczona (do 20-tu maximum), można więc znać indywidualność każdego wychowanka i do każdego z dzieci poszczególne stosować metody. Sale szkolne pełne światła, powietrza czystego i słońca nie tylko są wzorowo higienicznie ale i estetycznie urządzone. — Dzieci zdejmują obuwie w szatni i do klas wchodzą w pantofelkach, by nie zanosili kurzu z ulicy. Przed 2-giem śniadaniem dzieci myją sobie ręce. Ogłoszone są i wyjaśnione prawa i obowiązki szkolne. W każdej klasie rozdawane są kolejno każdemu urzędy, jak: urząd porządku, urząd czystych rąk i t. p., by w tym okresie życia, tak doniosłe mającym na całą przyszłość małego człowieka znaczenie, zaprawić i wdrożyć jednostkę do uczciwego spełniania obowiązków, przygotować do życia społecznego. Wojna wycisnęła swe piętno i na dziatwie, której nerwowość wzrosła silnie i przejawia się w braku karności, rozprószeniu uwagi oraz podatności do wszelakich niedomagań fizycznych. Tem czujniejszą i usilniejszą musi być praca nad nią w szkole.

5) Wynikłe z powodu przewlekłej, szalejącej wojny: klęski, niepokój i wszelkie cierpienia, jakie dotknęły społeczeństwo, nie sprzyjają też wytworzeniu niezbędnej pogody i promienności usposobienia, jakie wymagane jest od nauczycielstwa przy pracy w szkole. To też rok obecny, pierwszy rok istnienia szkoły, do najtrudniejszych chyba zaliczyć można. Badając wyniki pracy, okazuje się jednak, że uczniowie szkoły wykazali znaczne postępy pod każdym względem, że praca szkoły wydała owoc piękny, co stwierdzają też uznania i słowa dziękczynne licznych rodziców dziatwy.

Wśród grona nauczycielskiego w bieżącym roku szkolnym widzimy następujące siły: Pp. ks. Jan Rzymelko nauka religii,

KLASA III W SZKOLE WZOROWEJ.

Wł. Weychert Szymanowska język polski, Helena Berlińska, nauka niemieckiego, p. Lebedyński nauka rachunków kl. III. i IV., Zaleska nauka w kl. I-ej, St. Okołowiczówna pogadanki naukowe, Marya Wernicka śpiew i gimnastyka, Marya Niedzielska rysunki i malarstwo, Z. Szarnecki nauka stolarstwa, Sydonia Trybulcówna nauka w Ogródku dziecięcym.

Kierowniczką szkoły jest p. Stan. Okołowiczówna, znana z pracy na polu piśmiennictwa dla dzieci i ludu, wieloletnia pracowniczka na polu pedagogiczno-wychowawczem.

OGRÓDEK DZIECIĘCY.

Jest to szkółka dla dzieci od lat czterech do sześciu, na których szczęśliwa działwa w gronie swych rówieśników pod kierunkiem sił wykwalifikowanych, spędza czas mile i pożytecznie na grach i zabawach przy dźwiękach muzyki, rozwijając zmysły jak spostrzegawczość, zręczność drobnych rączek i ćwicząc władze swe duchowe i fizyczne.

Ogródek dziecięcy zajmuje obszerną, pełną słońca salę, estetycznie urządzoną i zaopatrzoną w potrzebne przybory naukowo-wychowawcze. Przez cały rok szkolny klasa ta była wypełnioną i licznie zgłaszającym się, spóźnionym kandydatom, trzeba było odmawiać przyjęcia dla braku miejsca.

KURSY DLA DOROSŁYCH ANALFABETÓW.

Od lat ośmiu istnieje przy szkole św. Floryana kurs analfabetów dla dorosłych mężczyzn. We wrześniu 1914. prawie wszystkie budynki szkolne zajęte zostały na szpitale lub kwatery wojskowe, wielka część młodzieży powołana do służby wojskowej, inni z powodu ewakuacji miasta wyjechali z Krakowa, w następstwie tego kurs był przez cały rok szkolny 1914/15. nieczynny.

Zaszedł bolesny wypadek dla tej szkoły wielkiego znaczenia.

Dnia 17. stycznia 1915. zamknął oczy na zawsze długoletni i zasłużony dyrektor tej szkoły, ś. p. Józef Parczyński. Wytrawny pedagog, znakomity znawca szkolnictwa ludowego, pracował od szeregu lat w Towarzystwie Szkoły Ludowej i nie tylko prowadził kursa dla analfabetów bezinteresownie, także w I. Kole i w Zarządzie Głównym T. S. L. należał do najpracowitszych członków, oddających Towarzystwu cenne usługi. Przejęty szczerem umiłowaniem swego zawodu, miłością dla młodzieży i wielką sumiennością w wypełnianiu obowiązków, zyskiwał sobie serca tych, którzy go bliżej znali. Przez szereg lat kierownictwa szkołą dla analfabetów starał się gorliwie o jej rozwój. Liczba frekwentantów wzrosła do 80. Jego myślą przewodnią było oddać jak najwięcej

OGRÓDEK DZIECIĘCY.

usług na polu oświatowym i godnie spełnić obowiązek nauczycielski Polaka-obywatela.

W roku 1915/16. warunki pomieszczenia szkół poprawiły się znacznie. Pewna część budynków została szkołom oddaną. Szkołę wydziałową im. św. Floryana, przy której mieścił się kurs dla alfabetów, umieszczono w budynku barakowym szkoły im. św. Wojciecha. Wobec tego otwarto kurs, którego kierownictwo Zarząd I. Koła powierzył p. Stanisławowi Michalskiemu, następcy ś. p. Parczyńskiego. Frekwencya była nieliczna, z początku uczęszczało 3., liczba ta podniosła się do 7. Pomimo tej małej liczby Zarząd podtrzymywał istnienie kursu w tem przeświadczeniu, że należy przetrwać ten niekorzystny obecnie okres dla pracy szkolnej.

Nauka odbywała się w dniu niedzielne i świąteczne od godziny 2—4., względnie 5. ograniczała się do nauczania czytania, pisanja i przyswojenia czterech działań rachunkowych, przy dokładnem poznaniu miar i wag. Zakończenie roku odbyło się dnia 14. maja 1916. Gorliwej pracy kierownika kursu p. Michalskiego i nauczyciela p. Władysława Doruli powiodło się osiągnąć pomyślne wyniki w pracy nauczycielskiej, za co im na tem miejscu Zarząd składa podziękowanie.

Zamiary swe, aby podobne kursa urządzić także i w innych dzielnicach naszego miasta, spowodowany był Zarząd odłożyć do spokojnych czasów.

KURSA PRZYGOTOWAWCZE DO ZAWODÓW PRAKTYCZNYCH.

Od dawna czuć się daje u nas brak szkoły przygotowującej do zawodów praktycznych. Wytworzył się prąd niezdrowy, że ogół młodzieży garnie się przeważnie do szkół średnich, najwięcej zdolności i wysiłku zużywa się na zdobycie posady urzędowej, a ważne posterunki w handlu i pracy wytwórczej, które zapewniają w krótszym czasie utrzymanie częstokroć dostatniejsze, są przez nas nie wyzyskane. Poważne głosy, patrzące w przyszłość, od dawna przestrzegały przed zgubnymi skutkami tego niezdrowego objawu i nawoływały do zakładania szkół, któreby więcej uwzględniały potrzeby naszego społeczeństwa i zwracały młodzież na niewyzyskane dotąd tereny pracy.

W obecnej dobie, gdy sprawy ekonomiczne występują na naczelne miejsce, rzecz tak doniosłego znaczenia podejmuje I. Koło T. S. L. i otwiera kursa, mające jako zadanie przygotowanie do zawodów praktycznych. Celem tych kursów jest umożliwienie nabycia, względnie uzupełnienia wykształcenia w przedmiotach kupiecko-przemysłowych, osobom pracującym w handlu lub w przemyśle itp., lub mającym zamiar się poświęcić zawodowi praktycznemu.

Jak żywe zainteresowanie wywołały te kursa w naszym społeczeństwie, świadczy ta okoliczność, że zgłosiło się 69. frekwentantów i frekwentantek. Utworzono dwa równorzędne oddziały. Wykłady rozpoczęły się w styczniu i trwały do końca czerwca 1916.

Program nauki obejmował następujące przedmioty:

1. Buchalterię kupiecką,
2. Rachunki kupieckie,
3. Korespondencję polską,
4. Korespondencję niemiecką,
5. Naukę o handlu i wekslach,
6. Wiadomości o ustroju politycznym,
7. Stenografię,
8. Kaligrafię,
9. Naukę pisania na maszynie.

W czasie od 30. września do 20. grudnia 1916 urządzono kurs uzupełniający, na który przyjęto tylko ograniczoną liczbę kandydatów (15-tu), a nauka odbywała się w 8-miu godzinach tygodniowo.

Przedmiotami nauki były:

1. buchalteria przemysłowa,
2. rachunki,
3. korespondencya bankowa i wekslowa.

Kurs miał na celu uzupełnienie materiału i przygotowanie do egzaminu w Akademii handlowej.

Mamy przekonanie, że kurs ten zyskał sobie powodzeniem swem prawo do stałego istnienia. Zarząd Koła postanowił też kontynuować tę pracę i nowe wpisy odbyły się we wrześniu 1916. Przedłużenie okresu wykładów przyczyni się do lepszego pogłębienia i dokładniejszego wyczerpania zakreszonego materiału naukowego. — Wydział powierzył kierownictwo kursów inż. Edw. Kosteckiemu, prof. państw. szkoły przemysłowej w Krakowie.

SZKOŁY UZUPEŁNIAJĄCE PRZEMYSŁOWE NA ŚLĄSKU.

Podobnie jak w latach ubiegłych, udzielał Zarząd Koła także i w okresie wojennym zasiłków uzup. szkołom przemysłowym na Śląsku. W budżecie naszym uwidoczniona jest tylko bardzo skromna kwota 350 K, jaką mogliśmy przeznaczyć na ten cel w latach wojny. Skoro tylko nastaną czasy normalne, będzie Zarząd Koła hojniej zasiliał te szkoły, uznając je za ważny czynnik w podniesieniu intelektualnem i ekonomicznem naszego stanu mieszczańskiego na kresach zachodnich.

W konferencji, która odbyła się w sprawie organizacji przemysłowych szkół uzup. w Cieszynie w r. 1914 wspólnie z Polską Macierzą szkolną, wziął udział z ramienia Zarządu Koła I. jego prezes p. Witold Ostrowski.

KLUB MŁODOCIANYCH I KOŁA T. S. L. W KRAKOWIE.

Staraniem Zarządu Koła powstał w Krakowie „Klub Młodzi any ch”, którego otwarcie nastąpiło 15. sierpnia 1916. Klub umieszczony jest w budynku parterowym przy ulicy Zwierzynieckiej l. 14. Przy budynku istnieje ogródek, w którym pracują członkowie Klubu. Zapisano się w sierpniu 63 chłopców — przeważnie sierót, dzieci bezdomnych, opuszczonych, pozbawionych opieki domowej.

Młodzież zgromadzała się każdego dnia w godzinach popołudniowych, między 3 a 6, gdzie spędzała czas na nauce, zabawach i ćwiczeniach gimnastycznych. W „Klubie” urządzona jest biblioteczka.

STATYSTYKA CZŁONKÓW.

Rozwój Koła pod względem ilości członków zarówno zwykłych, jak i wspierających uwidoczni następujące zestawienie:

W roku	Ilość członków		Dochód z wkładek Koron
	zwykajnych	wspierających	
1909	709	142	2024.—
1910	729	269	3628.—
1911	708	381	5002.—
1912	804	527	6005.32
1913	837	527	6752.36
1916	870	492	5591.—

SPRAWOZDANIE KOMISYI PRZEDSIĘBIORSTW.

Loterya spożywcza, urządzana corocznie, cieszyła się w okresie przedwojennym nigdy nie słabnącem, a przeciwnie wzrastającym powodzeniem.

Komitet Pań, kierowany przez patronującą mu stale JE. Panią Leową, zasilany corocznie nowemi, pełnemi zapалу i pomysłowości Paniami, dążył do coraz większego ulepszenia loteryi i przez dobór fantów i przez powiększenie liczby stolików i przez doskonalszą organizację techniczną.

Publiczność krakowska umiała też ocenić cele loteryi, jak również zachęcona nadzieją wygrania doborowych fantów, otaczała loteryę swem poparciem i zasilala przez coraz liczniejszą frekwencyę.

Loterya urządzona w r. 1914, przyniosła 5.082.25 K. Z powodu wypadków wojennych innych przedsiębiorstw Koło nie podejmowało.

Wypadki wojenne spowodowały tendencję zniżki w dochodach ze skarbonek obnośnych. Podkreślić jednak należy, że pomimo obłożenia twierdzy w r. 1914 kursorzy nie przegrali swych czynności i wśród huku dział zbierali grosz na oświatę ludową.

Uwidoczní postępn następujące zestawienie:

Rok 1900		K	5.189'64
„ 1901		„	3.999'13
„ 1902		„	3.623'69
„ 1903		„	3.529'49
„ 1904		„	3.040'63
„ 1905		„	4.700'32
„ 1906		„	9.317'43
„ 1907		„	8.715'55
„ 1908		„	8.578'94
„ 1909		„	8.127'01
„ 1910		„	9.996'59
„ 1911		„	8.922'58
„ 1912		„	9.538'62
„ 1913		„	10.939'74
„ 1914		„	8.020'40
„ 1915		„	7.073'29
„ 1916		„	8.603'08
Razem		K	120.916:13

SKARBONKI STAŁE.

Ta gałąź przedsięwzięć Koła wykazuje stały wzrost. Obok zwiększenia się sumy składek zbieranych do skarbonek dawniej umieszczonych, Zarząd Koła otrzymuje częste zgłoszenia o umieszczenie skarbonek w lokalach i u osób, gdzie ich jeszcze dotąd nie było.

Ten wzrost, to dowód przedewszystkiem pamięci o celach Koła z strony tych, którzy skarbonki te u siebie mają. Bez zachęty osobistej, przypominania, a choćby wskazania skarbonki nie możnaby zdobyć prawie datków.

To też nie zapominając dobrej woli tych, którzy grosz swój do skarbonek składali, podziękowanie należy złożyć tym, którzy podjęli się ciężaru utrzymania u siebie skarbonek Koła. Skarbonki stałe znajdują się pod opieką najstarszego z członków Zarządu Koła p. Lesława Rzewuskiego, który nie szczędzi czasu i trudu dla przysporzenia funduszków Kołu, za co mu na tem miejscu składamy serdeczne „Bóg zapłać“.

PRZYCHÓD

Zamknięcie rachunkowe

L. p.	T Y T U Ł	1914	1915	1916
		K	K	K
1	Majątek Koła w dniu 31. grudnia 1913	32.298·37	—	—
	" " " " " " 1914	—	33.322·54	—
	" " " " " " 1915	—	—	40.891·83
2	Wkładki członków:			
	a) zwyczajnych	1.556·50	1.256·—	1.514·—
	b) wspierających	4.035·—	3.429·—	4.077·—
3	Dary:			
	a) dary ogólne	276·30	57·—	53·—
	b) „ na bud. szkoły w M. Górach	3·17	—	—
	c) dary na urządzenie „Gwiazdki“	28·—	—	40·—
4	Składki okolicznościowe	277·58	—	—
5	Subwencje:			
	a) różnych instytucji	16.253·44	14.955·20	41.504·96
	b) udziały Kół na szkołę w Jaworzu	1.200·—	500·—	300·—
6	Skarbonki obnośne	8.020·40	7.073·29	8.603·08
7	Skarbonki stałe	705·55	301·41	820·17
8	Kupony rabatowe	28·32	9·65	4·95
9	Bloki kupieckie	675·60	221·60	281·90
10	Przedsiębiorstwa:			
	a) loteryja spożywcza	5.082·25	—	—
	b) Kinoteatr	1.505·06	2.700·03	7.471·81
	c) odpadki	48·—	—	—
11	Odsetki od lokacji kapitału	—	6·25	91·89
12	Różne dochody	130·—	182·72	452·50
13	Budowa szkoły w Maryańskich Górach	3.066·85	3.287·36	9.568·41
14	Dochody szkoły wzorowej w Krakowie	—	—	7.704·—
15	Dochody kursów przygotowawczych .	—	—	1.644·—
	Do przeniesienia	75.190·39	67.302·05	125.023·50

za lata 1914, 1915, 1916.

ROZCHÓD

L. p.	T Y T U Ł	1914	1915	1916
		K	K	K
1	Szkoła analfabetów:			
	a) na Kleparzu	555·—	—	195·20
	b) na Zwierzyńcu	137·50	—	—
2	Szkoły na Śląsku i Morawach:			
	a) w Jaworzu	7.741·37	2.793·08	3.741·25
	b) w Maryańskich Górach . . .	10.242·20	7.668·68	7.228·11
	c) w Radwanicach	7.518·31	3.205·01	5.869·17
3	Ochronki na Śląsku i Morawach:			
	a) w Maryańskich Górach . . .	1.549·92	1.096·85	1.070·53
	b) w Witkowicach	2.212·14	2.668·25	2.224·44
4	Szkoły w Bośni:			
	a) w Bakińcach	714·72	—	—
	b) w Gumjerze	1.278·—	—	—
	c) w Rakovac	1.803·20	—	—
	d) w Devetinie	655·60	—	—
5	Akcja oświatowo-narodowa:			
	a) w Bośni	66·90	30·—	—
	b) na Spiżu	50·—	200·—	—
	c) na Węgrzech	100·—	—	—
	d) w Uściugu	—	80·—	—
	e) w Karlstein	—	—	320·12
	f) na Śląsku	50·—	—	—
	g) w Mur	—	—	17·80
	h) w Kautzen	—	—	38·20
6	Czytelnie i wypożyczalnie	234·60	—	78·10
7	Stypendyum bialskie	—	—	—
8	Rata daru Grunwaldzkiego	—	—	—
9	Subwencje dla szkół uzupełn. przem.	350·—	—	200·—
10	Podatek od wkładek Zarz. Gł. i Związk. okręgowemu	200·—	—	—
11	Koszta przedsiębiorstw:			
	a) loteryja spożywcza	275·86	—	—
	b) wycieczka statkami	37·—	—	—
	c) nalepki	57·66	—	—
	d) stereoglob	917·39	—	10·—
12	Administracja:			
	a) koszt ściągania wkładek . . .	824·45	823·44	899·60
	b) konserwacja skarbonek	5·—	17·24	12·67
	c) płaca urzędnika	895·—	710·—	1.260·—
	Do przeniesienia	38.471·82	19.292·55	23.165·19

ROZCHÓD

L. p.	T Y T U Ł	1914 K	1915 K	1916 K
	Z przeniesienia	75.190-39	67.302-05	125.023-50
	Razem	75.190-39	67.302-05	125.023-50

ZARZĄD KOŁA:

Witold Ostrowski
przewodniczący

Edward Kostecki
skarbnik i prowadzący księgi

Adam Bielecki
sekretarz.

ROZCHÓD

L. p.	T Y T U Ł	1914	1915	1916
		K	K	K
	Z przeniesienia	38.471-82	19.292-55	23.165-19
	d) czynsz za lokal, opał etc. .	1.034-44	769-78	792-81
	e) wydatki biura	256-38	123-37	230-46
	f) zakupno inwent. biurowego .	—	380-—	—
	g) druki	142-30	685-—	74-—
13	Koszta skarbonek obnośnych	1.713-87	1.772-16	2.093-51
14	Koszt zmiany kuponów rabatowych .	2-12	—	—
15	Druk i zakupno książek blokowych .	154-42	—	65-55
16	Koszta delegacyi na Walny Zjazd . .	72-50	—	—
17	Odsetki od długów hipotecznych . .	—	3.287-36	8.949-28
18	Odsetki od pożyczek budowlanych . .	—	—	619-13
19	Szkola wzorowa	—	—	9.499-—
20	Kursa przygotowawcze	—	—	2.772-21
21	Klub młodocianych	—	—	1.305-50
22	Zasilki różnym instytucjom	20-—	100-—	—
23	Majątek Koła w dniu 31. grudnia 1914	33.322-54	—	—
	" " " " " " 1915	—	40.891-83	—
	" " " " " " 1916	—	—	75.456-86
		75.190-39	67.302-05	125.023-50

KOMISYA REWIZYJNA:

Karol Rolle

Michał Konopiński

Jan Maurizio

Leon Szkocki

Henryk Kopytkiewicz

DOCHODY

Budżet Koła

L. p.	T Y T U Ł	K	h
1	Pozostałość kasowa z roku 1916	9631	88
2	Wkładki członków:		
	a) wspierających K 4.500.—		
	b) zwyczajnych „ 1.500.—	6.000	—
3	Subwencje spodziewane od różnych władz i instytucji	18.800	—
4	Udziały Kół T. S. L. na szkołę Związkową w Jaworzu średniem	1.000	—
5	Dochody szkoły w Maryańskich Górach:		
	Ekwiwalent czynszu	6.000	—
6	Dochody ochronki w Maryańskich Górach:		
	Ekwiwalent czynszu	800	—
7	Dary i składki okolicznościowe	100	—
8	Składki na urządzenie „Gwiazdki”	100	—
9	Skarbonki stałe	600	—
10	Skarbonki obnośne	9.500	—
11	Bloki kupieckie	300	—
12	Przedsiębiorstwa:		
	a) dochód z kinoteatru T. S. L. „Promień” K 6.000.—		
	b) dochód z innych przedsiębiorstw „ 4.000.—	10.000	—
13	Dochody „Szkoły Wzorowej” w Krakowie	12.000	—
14	Dochody „Kursów przygotowawczych”	2.400	—
		77.231	88

na rok 1917.

ROZCHODY

L. p.	T Y T U Ł	K	h
1	Szkoły analfabetów:		
	a) w Krakowie, dla osób cywilnych K 800.—	—	—
	b) w Krakowie, dla osób wojskowych „ 2.400.—		
	c) w gminach podmiejskich „ 900.—		
	d) w Maryańskich Górach „ 300.—		
	e) w Radwanicach „ 300.—	4.700	—
2	Szkoły ludowe na Śląsku i Morawach:		
	a) w Jaworzu średniem „ 4.500.—		
	b) w Maryańskich Górach „ 15.000.—		
	c) w Radwanicach „ 6.500.—	26.000	—
3	Szkoła wzorowa w Krakowie	15.000	—
4	Ochronki kresowe:		
	a) w Maryańskich Górach K 2.580.—		
	b) w Witkowicach „ 2.430.—	5.010	—
5	Szkoły uzupełniające przemysłowe	1.000	—
6	Kursa przygotowawcze do zawodów praktycznych	3.900	—
7	Uruchomienie szkół w Bośni	1.000	—
8	Akcja oświatowo-narodowa na kresach	500	—
9	Urządzenie „Gwiazdki” w szkołach i ochronkach	800	—
10	„Klub Młodocianych”	2.400	—
11	4-ta rata „Daru Grunwaldzkiego”	400	—
12	Koszt skarbonki obnośnej	1.800	—
13	Koszt ściągania wkładek	950	—
14	Akcja jednania członków	500	—
15	Konserwacja skarbonek	100	—
16	Druk książek blokowych	100	—
17	Administracja i lokal	3.820	—
18	Splata 6. i 7. raty pożyczki hipotecznej	2.640	34
19	Splata 8. raty pożyczki skryptowej	1.040	—
20	Splata długu w Zarządzie Głównym	5.571	54
		77.231	88

Rzut oka na dotychczasową działalność I. Koła T. S. L. w Krakowie.

Rok	Liczba członków	P R Z Y C H Ó D							
		Fundusz bieżący Koła							
		Wkładki członków		Subwencye		Inne przychody		Razem	
		K	h	K	h	K	h	K	h
1894	553	1196	80	—	—	677	72	1867	92
1896	443	936	40	—	—	1181	78	2118	18
1897	439	1580	80	—	—	1172	03	2752	83
1899	466	954	—	400	—	295	90	1649	90
1900	456	723	—	400	—	5001	23	6124	23
1901	451	649	—	300	—	4003	51	4952	51
1902	442	695	—	800	—	3519	55	5014	55
1903	427	880	—	1200	—	3541	69	5541	69
1904	539	868	—	1342	—	4066	27	6279	27
1905	560	994	—	1100	—	5350	—	7444	—
1906	578	1108	—	1350	—	10411	28	12869	28
1907	613	1137	—	1000	—	13237	11	15374	11
1908	775	1128	—	1991	50	8572	87	11692	37
1909	886	2024	—	1200	—	15845	94	19069	94
1910	1112	3628	—	6913	21	22128	11	32669	32
1911	1202	5002	—	11870	52	29993	57	46866	09
1912	1335	6005	32	29551	22	118534	19	154090	73
1913	1364	6752	36	30189	08	118968	37	155909	81
1914	1456	5591	50	17453	44	19847	08	42892	02
1915	1436	4685	—	15455	20	13839	31	33979	51
1916	1362	5591	—	41804	96	36735	71	84131	67

Dodatek do sprawozdania kasowego.

Wykazów: darów ogólnych, naddatków, składek okolicznościowych, skarboniek stałych i obnośnych, kuponów rabatowych i bloków kupieckich — w niniejszem sprawozdaniu, z powodu znacznych kosztów druku, nie zamieszczamy.

Subwencye różnych instytucyi.

Rok 1914.

Wydział krajowy Lwów:

na szkoły na Śląsku i Morawach	K	9.000.—	
na szkoły w Bośni	„	3 000.—	
na szkoły uzupełniające przemysłowe	„	1.000.—	
na szkoły uzupeł. przem. na Śląsku	„	1.000.—	
na ochronki na Śląsku i Morawach	„	300.—	
na biblioteki przy szkołach uzupełniających „	200.—	K 14.500.—	

Rada miasta Krakowa:

subwencya z roku 1912	„	1.000.—	
Gmina miasta Podgórze	„	50.—	
Rada Narodowa	„	300.—	
Spółka kredytowa członków Tow. Wzajemn. Ubezp.	„	100.—	
Spółka stolarska	„	50.—	
Dyrekcya kopalni br. Wilczka	„	172.80	
Dyrekcya Kopalni „Zwierzyňa“	„	80.64	

K 16.253.44

Rok 1915.

Wydział krajowy Biała:

na szkoły na Śląsku i Morawach	K	9.000.—	
--	---	---------	--

Sejm Śląski:

na szkołę w Radwanicach za rok 1914 i 1915	„	2.000.—	
--	---	---------	--

Rada miasta Krakowa:

na akcyę w gminach podmiejskich za rok 1914/5	„	500.—	
---	---	-------	--

Rada szkolna okręgowa miejska:

na biblioteki przy szkołach ludowych i wy-			
działowych	„	500.—	

Powiatowa Kasa Oszczędności w Krakowie	„	100.—	
--	---	-------	--

Towarzystwo Wzajemnych Ubezpieczeń	„	300.—	
--	---	-------	--

Dyrekcye Kopalń na Śląsku	„	2.555.20	
-------------------------------------	---	----------	--

K 14.955.20

Rok 1916.

Wydział krajowy Biała:

na szkoły na Śląsku i Morawach	K	9.000.—	
na amortyzację pożyczki skryptowej	„	3.600.—	K 12.600.—

Sejm śląski:

na szkołę w Radwanicach za rok 1916	K	1.000.—	
na szkołę w Jaworzu za rok 1914 i 1915	„	1.000.—	„ 3.000.—

C. k. Namiestnictwo:

oddział opieki socyalnej na „Klub młodo- cianych“	„	2.000.—	
--	---	---------	--

Gmina miasta Krakowa:

za lata 1914, 1915 i 1916	„	4.800.—	
-------------------------------------	---	---------	--

Kasa Oszczędności miasta Krakowa:

za lata 1914, 1915 i 1916	„	1.800.—	
-------------------------------------	---	---------	--

Zarząd Główny:

Subwencya z funduszów „Daru Grunwaldz- kiego“ za rok 1914, 1915 i 1916	„	15.000.—	
---	---	----------	--

K. B. K.:

na obiady dla dzieci szkolnych w Mar. Górach	„	500.—	
Tow. górników i hutników austriackich	„	100.—	
Dyrekcya kopalni hr. Salma	„	1.647 ³⁶	
Dyrekcya kopalni br. Wilczka	„	57.—	

K 41.504⁹⁶

Subwencje Kół T. S. L. utrzymujących szkołę związkową w Jaworzu Średnim na Śląsku.

Rok 1914: Koło T. S. L. Rzeszów	K	600.—	
Koło T. S. L. Tarnów	„	300.—	
Koło T. S. L. Wadowice	„	300.—	K 1200.—
Rok 1915: Koło T. S. L. Bochnia	K	200.—	
Koło T. S. L. Wadowice	„	300.—	„ 500.—
Rok 1916: Koło T. S. L. Wadowice	„	300.—	
			<u>K 2.000.—</u>

SPIS CZŁONKÓW.

Członkowie założyciele.

(Z wkładką jednorazową 200 koron).

Beringer Wandalin
Górnisiewicz Antoni

Dr. Kwaśnicki August
Dr. Łazarski Józef

Członkowie dożywotni.

(Z wkładką jednorazową 40 koron).

Dr. Bandrowski Ernest
Dr. Doboszyński Adam
Dr. Gniewosz Karol
Jawornicki Józef

Dr. Koy Michał
Dr. Rostafiński Józef
Peroś Jan
Dr. Sokołowski August

Członkowie wspierający.

(Z wkładką roczną 12 koron).

Dr. Abeles Wilhelm
Adelman Aleksander
Ader Michał
Aksman Ludwik
Anczyc Władysław
Anis Adolf
Dr. Armhaus Adolf
Armółowicz Jan
Arzt Władysław
10 Attesländer Maksymilian
Barabasz Wiktor
Baranowski Władysław
Bartl Stanisław
Dr. Bartmański Władysław
Bazes Gustaw
Dr. Bednarski Tadeusz
Bełdowski Władysław
Bendarski Zygmunt
Dr. Benis Artur
20 Dr. Beres Rudolf
Dr. Berezowski Tadeusz
Berger Michał
Bialik Józef
Dr. Biegeleisen Leon
Bielak Antoni

Bieleński Edward
Dr. Bielecki Adam
Bieliński Stanisław
Bieniasz Władysław
30 Bilewski Władysław
Bilikiewicz Bolesław
Binzer Dawid
Bisanz Jan
Biskupski Bolesław
Blumenthal Emil
Bochenek Bronisław
Bocheński Zygmunt
Boczarski Franciszek
Dr. Bogdani Roman
40 Dr. Bogdani Wiktor
Bogucki Baltazar
Bohdanowicz Tadeusz
Böhm Seweryn
Bojarski Piotr
Dr. Boland Arnold
Broszkiewicz Bolesław
Dr. Brudzewski Karol
Brzeziński Kazimierz
Bujas Tomasz
50 Burtan Stanisław

Burzyński Stanisław	Dr. Glückstein Marcin
Burzyński Jan	110 Godzicki Jan
Butrymowicz Tadeusz	Gole Jakób
Byczkowski Roman	Górecki Konrad
Cekiera Piotr	Górecki Józef
Dr. Chlebig Antoni	Dr. Góra Stefan
Chmielewski Józef	Górka Stefan
Chmurski Anastazy	Górski Gabryel
Chowaniec Franciszek	Gorzecki Edmund
60 Chromiński Edmund	Grabowski Gabryel
Ciejka Jan	Grabowski Julian
Ciesielski Roman	120 Groele Adam
Cisowski Bogusław	Grünwald Roman
Dr. Cybulski Tadeusz	Dr. Gryziecki Mikołaj
Czarnek Władysław	Hajto Władysław
Dr. Szwarcenberg-Czerny Jan	Halski Ludwik
Dr. Dawidowski Karol	Hałatkiewicz Jan
Dąbrowski Maryan	Hanke Józef
Dąbrowski Mieczysław	Hans Stanisław
70 Dobrzański Julian	Harajewicz Tadeusz
Dr. Drochocki Maksymilian	Haraschin Karol
Drochocki Mieczysław	130 Hendel Zygmunt
Dropiowski Mieczysław	Herliczka Rudolf
Drozdowski Stanisław	Hertz Wilhelm
Dubeltowicz Henryk	Hoeschel Franciszek
Dubiński Jan	Hollinger Władysław
Dutczyński Kazimierz	Homolacs Karol
Dutkiewicz Marcei	Hordyński Tadeusz
Dr. Dziurzyński Tadeusz	Hrobni Kazimierz
80 Dr. Ehrenpreis Arnold	Ingarden Roman
Ehrenpreis Ignacy	Jachimowicz Edward
Dr. Ehrenpreis Zygmunt	140 Jachymiak Ludwik
Elterlein Seweryn	Dr. Jakubowski Faustyn
Dr. Epstein Stanisław	Jarra Marcin
Epstein Tadeusz	Dr. Jaroszewicz Kazimierz
Fabijański Stanisław	Jastrzębski Ferdynand
Fałat Julian	Jaugustyn Maryan
Federowicz Jan Kanty	Dr. Jaugustyn Stanisław
Dr. Federowicz Tadeusz	Jawornicki Józef
90 Filippi Tadeusz	Dr. Josefert Bruno
Filipowski Józef	Judkiewicz Jakób
Dr. Fink Wilhelm	150 Jurski Bolesław
Dr. Fischer Edmund	Kaczmarek Władysław
Flisowski Stanisław	Kaczorowski Adam
Franczek Ludwik	Dr. Kaden Gustaw
Fränkel Henryk	Kallaur Stefania
Franzman Tadeusz	Dr. Kanarek Henryk
Franzman Zygmunt	Kannenberg Józef
Dr. Frączkiewicz Jan	Kirchmayer Adam
100 Freudensohn Leonard	Dr. Kirchmayer Stefan
Dr. Frühling Rudolf	Kirschner Józef
Dr. Fussmann Józef	160 Kirschner Łazarz
Gajczak Kazimierz	Kisielewski Gustaw
Gątkowska Maryla	Dr. Kłębowski Zygmunt
Gawłów Ignacy	Kłeczek Andrzej
Dr. Gertler Julian	Knapiński Juliusz
Gerzabek Janusz	Knapiński Ludwik
Ginowa Zdzisława	Kobyłański Ludwik

	Dr. Komorowski Bolesław		Lyssy Jan
	Konopiński Michał		Łatowski Teodor
	Kopystyński Jan		Dr. Łazarski Stanisław
170	Korbel Stanisław		Łojek Szczepan
	Dr. Korolewicz Bolesław		Łopuszański Tadeusz
	Kostecki Edward	230	Łuczko Roman
	Kostecki Franciszek		Łuczyński Jan
	Kotiers Wilhelm		Łyp Franciszek
	Kotowicz Teodor		Machauf Józef
	Kowalski Ludwik		Macharski Franciszek
	Dr. Koy Michał		Dr. Macharski Leopold
	Kozłowski Franciszek		Maciesza Adolf
	Kozłowski Piotr		Dr. Macieszyna-Jeleńska Sabina
180	Kramarski Alfred		Mączynski Franciszek
	Kranikowski Karol		Dr. Magiera Jan
	Krauss Eugeniusz	240	Magońska Klara
	Kretschmer Józef		Dr. Majewicz Edmund
	Krieger Amalia		Makarewicz Julian
	Kęcina Józef		Malczewski Jacek
	Kritzler Henryk		Marczyński Roman
	Dr. Kroehl Adam		Dr. Marek Zygmunt
	Król Piotr		Markus Karol
	Krzaczyński Stanisław		Marszałek Jan
190	Dr. Krzemecki Andrzej		Martin Franciszek
	Krzepowski Wacław		Mastowski Teofil
	Krzesz-Męcina Józef	250	Matuszewski Henryk
	Dr. Krzetuski Karol		Dr. Maurizio Gustaw
	Dr. Krzyształowicz Wincenty		Maurizio Jan
	Krzyżanowski Kazimierz		Mehl Samuel
	Krzyżanowski Maryan		Dr. Meisels Adolf
	Kuhl Konrad		Dr. Merz Ludwik
	Kulesza Józef		Mianowski Henryk
	Dr. Kuntze Edward		Miączyński Paweł
200	Kurkiewicz Julian		Michalik Jan
	Kurnikowski Teofil		Ks. Michejda Karol
	Kwiatkowski Jan	260	Migdziński Franciszek
	Kwiciński Józef		Mikucki Ksawery
	Dr. Kwieciński Tadeusz		Dr. Momidłowski Walery
	Dr. Landau Ignacy		Morawiecki Michał
	Dr. Lang Maryan		Moskwa Henryk
	Lang Maryan		Dr. Muczkowski Józef
	Lazar Ludwik		Mussil Leopold
	Dr. Lehrfrend Zygmunt		Myciński Łucyan
210	Leiman Michał		Nawrocki Maryan
	Lenart Bonawentura		Dr. Nieć Władysław
	Dr. Leo Juliusz	270	Niesiołowski Kazimierz
	Dr. Lewandowski Karol		Dr. Nitsch Eugeniusz
	Lewajówna Jadwiga		Nitsch Leonard
	Liban Jan		Dr. Nowak Włodzimierz
	Libman i Machauf		Dr. Nowicki Jan
	Dr. Lieberman Stanisław		Noworolski Jan
	Link Jan		Nycz Stanisław
	Lipiński Łucyan		Odrzywolski Sławomir
220	Dr. Lisowski Zygmunt		Odrzywolski Zbigniew
	Loebenstein Maurycy		Okołowiczówna Stanisława
	Lombardo Jan	280	Dr. Olszewski Augustyn
	Lorenz Józef		Olszewski Stanisław
	Loewenkron Henryk		Olszowski Wojciech

- Orłowski Jan
Ossowska Helena
Ostrowski Jan
Ostrowski Witold
Dr. Ostrowski Kazimierz
Oświęcimski Tadeusz
Dr. Oświęcimski Szczęsny
290 Ottmann Włodzimierz
Dr. Pagaczewski Julian
Pakies Józef
Paschalski Władysław
Passakas Mieczysław
Pawlik Wacław
Dr. Peiper Julian
Peroś Jan
Pelz Jan
Pelczarski Władysław
300 Petelenz Ignacy
Peterseim Rudolf
Piasecki Adam
Piasecki Władysław
Piątkowski Leon
Ks. Piechnik Józef
Piechnik Edmund
Pieniążek Odrowąż Jan
Pierożyński Oktawian
Piotrowski Tadeusz
310 Dr. Pischinger Ernest
Piwocki Jerzy
Pniewski Tadeusz
Podgórczyk Karol
Popkowski Tadeusz
Popper Rudolf
Porebski August
Porebski Stanisław
Potuczek Wacław
Procajłowicz Antoni
320 Prochner Antoni
Pryziński Jan
Rączkowski Józef
Dr. Rappaport Henryk
Reim i S-ka
Dr. Reiner Ryszard
Ripper Hugo
Ripper Aleksander
Ritterman Aleksander
Rogalski Tadeusz
330 Rolle Karol
Romanowski Artur
Romański Wiktor
Ronka Eugeniusz
Dr. Rosenblatt Emanuel
Rożeczki Stefan
Różycki Andrzej
Dr. Rutkowski Maksymilian
Dr. Rydel Lucyan
Rydel Stefan
340 Rykala Karol
- Rząca Tadeusz
Rzewuski Lesław
Salawa Józef
Sare Józef
Satalecka Aniela
Satalecka Karolina
Sauer Franciszek
Sawiński Wincenty
Schiller Leon
350 Dr. Schmidt Emil
Schmidt Teodor
Schneider Edward
Dr. Schneider Ludwik
Dr. Schoengut Stefan
Schule Józef
Sędzimir Mieczysław
Dr. Seeliger Karol
Seeliger Aleksander
Seidenfrau Henocho
360 Seifert Mieczysław
Sembrat Franciszek
Seredyński M. Wiktor
Serwacki Antoni
Siedlecki Tadeusz
Siemek Zygmunt
Siermontowski Józef
Sikora Wincenty
Silber Bernard
Siwicki Kazimierz
370 Siwiński Mieczysław
Skalski Witold
Składziej Wincenty
Skórczewski Adolf
Skórczewski Władysław
Skracha Aleksander
Skrochowski Kazimierz
Skrzyński Stefan
Sławieński Karol
Dr. Służewski Kazimierz
380 Smereczyński Stanisław
Śmiałowski Eustachy
Śmiechowski Czesław
Śmiechowski Wojciech
Dr. Solański Stanisław
Spalek Karol
Sperber Wacław
Sperling Józef
Dr. Spitzer Stanisław
Stach Karol
390 Stachowski Stanisław
Stadtmüller Karol
Dr. Staniszewski Walenty
Stankiewicz Ottilio Mogiła
Dr. Stankiewicz Wiktor
Starek Stefan
Dr. Starzewski Tadeusz
Starzewski Rudolf
Dr. Starzewski Jan

- Dr. Steczkowski Władysław
400 Steinberg Joachim
Stephan Franciszek
Dr. Sternbach Edward
Stolarczyk Bolesław
Dr. Stofa Emil
Straszewski Kazimierz
Strzałka Michał
Dr. Studencki Stanisław
Dr. Stühr Oskar
Sulikowski Stanisław
410 Sulikowski Zygmunt
Surwillo Zygmunt
Świerzyński Stanisław
Świtalski Adam
Dr. Sygiercz Witold
Sykutowski Leon
Szancer Józef
Szarski Adam
Dr. Szarski Henryk
Szatkowski Henryk
420 „Szatnia“ Ska z ogr. poręką
Szczeptański Ludwik
Dr. Szczerbiński Jan
Szerer Bernard
Szempliński Stefan
Szybalski Mieczysław
Szyjewski Andrzej
Ks. Dr. Szymeczko Jan Kanty
Szymkiewicz Stefan
430 Dr. Tarłowski Wincenty
Dr. Tchórzniński Konstanty
Dr. Teichman Aleksander
Telz Napoleon
Till Stanisław
Tislowitz Fryderyk
Tomaszewski Julian
Tomaszewski Władysław
Tor Eugeniusz
Dr. Truskolaski Ernest
Truszkowski Witold
440 Dr. Twaróg Feliks
Uderski Edward
Ulkowski Franciszek
„Union“ Gal. Tow. elektr.
Uranowicz Franciszek
Dr. Urban Adolf
Uznański Karol
Wachtel Bernard
Dr. Wajda Franciszek
Wajda Wincenty
450 Walas Józef
Walczak Mieczysław
Dr. Wasung Władysław
Wędrychowski Gabryel
Dr. Weiner Stanisław
Wentzl Jan
Wesely Franciszek
Wielgus Piotr
Wierzejski Bolesław
Wilczyński Józef
460 Wilczyński Jan
„Witkowski i Kordas“
Dr. Wittig Witold
Wójcicki Adam
Wójcikiewicz Stanisław
Wojnowska Anna
Wojtarowicz Antoni
Wolny Jan
Wołkowski Karol
Wołowski Józef
470 Woźniak Józef
Woźniakowski Marian
Wroniewski Tadeusz
Dr. Wyżykowska-Michejda Zofia
„Zajaczek i Lankosz“
Zajaczkowski Władysław
Dr. Zakrzewski Tadeusz
Zarzycki Jan
Zathay Hugo
Dr. Zawadzki Marcelli
480 Zawiejski Jan
Zawiliński Roman
Dr. Zawojski Rajmund
Zdanowicz Zdzisław
Zieliński Franciszek
Zieliński Kazimierz
Zimler Jan
Zieleniewski Edmund
Zuławski Józef
Dr. Ackerman Adam
490 Dr. Ader Leon
Adwentowicz Karol
Zeleniewski Edmund

Członkowie zwyczajni.

- Alber Jan
Alberti Stanisław I.
Alberti Stanisław II.
Dr. Anczyc Stanisław
Armatowicz Bolesław
Armatowicz Feliks
Aszkenazy Józef
500 Ks. Babraj Jan
Babski Stanisław
Bachórz Mieczysław
Bajda Andrzej
Bałucki Stanisław
Bandet Joachim
Baran Władysław
Baranowa Władysława
Bartel Marian

	Bartmański Kazimierz	Byrski Wincenty
510	Bartoszewicz Kazimierz	Dr. Caro Leopold
	Batko Stanisław	Cesarczyk Ludwik
	Bauman Bolesław	570
	Baumgarten Juliusz	Charłampowicz Roman
	Beck Gabryela	Chelmecki Józef
	Becker Bolesław	Dr. Chilewski Maksymilian
	Bednarska Róża	Chlipalski Jan
	Bender Ferdynand	Chmielarczyk Edward
	Berger Michał	Chowaniec Kazimierz
	Berlińska Helena	Chudzikiewicz Józef
520	Bernacki Stefan	Ciechanowska Wiktorya
	Bernert Marya	Cieplik Józef
	Berski Paweł	Cieślik Franciszek
	Bernadzikiewicz Józef	580
	Beyerówna Alfreda	Cieżobka Jan
	Białkowski Mieczysław	Ciośniński Stanisław
	Bicz Eugeniusz	Cwiartniewicz Marian
	Bicz Ludwik	Cybulski Lubin
	Biegański Wiktor	Cyfrowicz Karol
	Bielenin Michał	Cygnarowicz Zygmunt
530	Bieniaszewski Adam	Czaplicki Karol
	Birtus Stanisław	Czaplicki Stefan
	Bisanz Henryk	Czapliński Edward
	Bisanz Rudolf	Czaplińska Zofia
	Bismer Henryk	590
	Bizański Władysław	Czartoryska Helena
	Bizub Józef	Czerwiński Arpad
	Błażowski Onufry	Dr. Czyszczen Kazimierz
	Błoniarz Jan	Czyżowska Sydonia
	Bober Jakób	Czyżowski Roman
540	Bober Wojciech	Dach Włodzimierz
	Bobkowski Aleksander	Dr. Dadlez Wilhelm
	Bobrowski Albin	Dr. Danielak Michał
	Bocheńska Antonina	Daszyński Władysław
	Bocheński Władysław	Dawidowicz Teodor
	Bodyńska Marya	600
	Bodyński Stanisław	Dębicki Klaudyusz
	Bogusiński Aleksander	Dębicki Stanisław
	Bogusz Józef	Dembiński Jan
	Bojanowski Jan	Dembiński Szczesny
550	Bojarski Wincenty	Dewille Jan
	Bończa Leonard	Długoszewski Stanisław
	Boroński Jerzy	Dłużyński Wacław
	Ks. Borowiczka Marian	Dobrzański Władysław
	Borsa Józef	Dobrzański Rudolf
	Dr. Braun Stanisław	Dobrzęcki Marian
	Dr. Breiter Emil	610
	Brokowski Marian	Dr. Doerman Antoni
	Bromowicz Wiktor	Doerman Marian
	Broniowski Teofil	Dolińska Ludmiła
560	Broś Józef	Domański Bogusław
	Broż Leopold	Domosławski Mieczysław
	Buczkowski Adolf	Dorawski Józef
	Budek Jan	Dorula Władysław
	Bukowski Jan	Dreziński Jan
	Burnatowicz Stanisław	Dr. Drobner Bolesław
	Byczkowski Stanisław	Dr. Drozdowski Edward
		620
		Drozdowski Jan
		Drozdowski Karol
		Drozdowski Stanisław
		Drzymuchowski Władysław
		Duś Filip

Dudziak Kajetan
Dunikowski Jan
Dusza Jan
Dziedzic Jan
Dziewoński Władysław
630 Dziurman Korneli
Ebert Fryderyk
Eichhorn Karol
Eminowicz Stanisław
Erychleb Wacław
Faden Leopold
Faran Jakób
Fecko Józef
Feyrich Józef
Fiołek Jakób
640 Fischer Jan
Fischer Jan Władysław
Fiszer Jan
Dr. Flis Kazimierz
Flisarski Jan
Fränkel Leon
Frank Wilhelm
Frass Antoni
Frąckiewicz Tadeusz
Frey Józef
650 Friedberg Juliusz
Friedlein Józef
Friedrich Edward
Frisch Bernard
Frist Henryk
Frommer Leon
Froncz Anastazy
Frydrych Maciej
Funk Stefania
Fuzakowski Jerzy
660 Gablenz Wiktor
Gabrys Adam
Gabrysiówna Zofia
Gadomski Mikołaj
Gajdeczko Kazimierz
Gans Adolf
Garzeł Stanisław
Gąsecki Mieczysław
Gąsiorowski Andrzej
Dr. Gawenda Tomasz
670 Gawor Wawrzyniec
Gembarzewski Stefan Henryk
Geppert Józefa Serafina
Germand Franciszek
Gerzabek Antoni
Gibaszewski Władysław
Giełczyński Stanisław
Gliniecki Bolesław
Gładysz Paweł
Głogowiecki Józef
680 Głowacki Józef
Głowski Franciszek
Głuszyńska Anna

Głuszyński Wojciech
Goldfarbówna Bela
Göllner Rudolf
Dr. Gólski Stanisław
Gołąb Kazimierz
Ks. Gołba Franciszek
Gonet Franciszek
690 Gonetowa Leokadya
Gorezyca Franciszek
Górka Jan
Ks. Górkiewicz Adam
Górnay Antoni
Goryczko Alfred
Gorzkowski Tadeusz
Dr. Goyski Maryan
Grabiecka Marya
Grabiecki Leopold
700 Grabowska Julia
Grabowski Lucyan
Grabowski Tadeusz
Grabowski Władysław
Graca Adolf
Grodyński Tadeusz
Gronuś Michał
Dr. Gross Adolf
Grottger Jarosław
Grzanowski Józef
710 Grzybała Stanisław
Dr. Grzybowski Grzegorz
Grzybowski Wojciech
Grzywa Piotr
Gumplowicz Henryk
Gułkowski Roman
Gułkowski Stanisław
Gutman Lucya
Guzikowski Andrzej
Habel Józef
720 Hajdukiewicz Maryan
Hałuniewicz Ludwik
Hand Rudolf
Handel Fryderyk
Hanke Józef
Hankiewicz Zofia
Hankiewicz Marya
Haraschin Józef
Haraschinowa Karolowa
Häusler Gustaw
730 Herget Stanisław
Herzberg Edward
Hegemayer Stanisław
Heinrich Antoni
Helebrandt Hugo
Helm Emil
Helper Leon
Himmelblau Fabian
Hofmann Ferdynand
Hohenauer Henryk
740 Horak Franciszek

- Hordyński Stanisław
Horodyński Jan
Horowski Józef
Dr. Hrebenda Władysław
Hubischta Alfred
Igieliński Antoni
Iglićki Stefan
Iłlasiewicz Marian
Izdebski Ignacy
750 Jachniewicz Izidor
Jahoda Ludwik
Jahoda Robert
Janicki Kazimierz
Janik Piotr
Janiczówna Janina
Dr. Janiszewski Tomasz
Jankiewicz Stanisław
Jarra Wacław
Jarosz Karol
760 Jarosz Antoni
Jaroszewski Wacław
Ks. Jarynkiewicz Teofil
Jarzyna Piotr
Dr. Jasieński Henryk
Jaugustynowa Wanda
Ks. Jedliński Honorat
Jednowski Marian
Jędrzejowski Kazimierz
Ks. Jeż Mateusz
770 Josefthal Artur
Dr. Judkiewicz Henryk
Dr. Jurczyński Hieronim
Kaczorowski Tadeusz
Ks. Kajdas Józef
Kalicki Feliks
Kalinowski Władysław
Kamsler Herman
Kanarkowa Marya
Kański Wincenty
780 Kapustówna Bronisława
Karliński Stanisław
Karliński Franciszek
Dr. Karłowski Zenon
Katyńska Marya
Kawa Wawrzyniec
Kisza Andrzej
Kleczkowska Jadwiga
Dr. Kleja Marian
Dr. Klimecki Stanisław
790 Klonecki Józef
Kłębowska Bronisława
Kłębkowski Kazimierz
Kłosiński Władysław
Kłusek Stanisław
Kłusek Marian
Knapińska Amalia
Knopp Ernest
Kobzdaj Mieczysław
Kochmański Kazimierz
800 Koczyński Aleksander
Kohn Ernestyna
Kollendo Władysław
Komorowska Kamila
Konarski Franciszek
Dr. Kopf Leon
Kopiasz Karol
Kopytkiewicz Henryk
Korolewicz Władysław
Korta Walenty
810 Korzeniowski Aleksander
Korzeniowski Ludwik
Kościński Hieronim
Kościółek Aleksander
Kosiński Włodzimierz
Kosmowska Ada
Kostecka Jadwiga
Kostecka Anna
Kostka Karol I.
Kostka Karol II.
820 Kosydarska Kazimiera
Kowalczyk Wincenty
Kowalewski Jan Kanty
Kowalikowa Stefania
Kowalówka Stanisław
Kowalski Franciszek
Kowalski Stanisław
Kowalski Jan
Koziański Antoni
Koziański Eugeniusz
830 Dr. Koziański Kazimierz
Kozioł Jan
Kozłowski Edward
Ks. Kraupa Józef
Kraus Aleksander
Dr. Kraus Alfred
Krausówna Stefania
Krawczyk Józef
Krawczyk Stanisław
Krawczyński Marian
840 Ks. Kroczeek Wilhelm
Krok Adam
Krókowski Julian
Król Józef
Krug Henryk
Krupińska Helena
Ks. Krupiński Jan
Krzanowski Walery
Krzycki Jan
Krzyżkowski Józef
850 Krzyżanowski Jan
Krzyżanowski Józef
Krzyżanowski Stanisław
Kuźmierczyk Józef
Kucharski Władysław
Kucharska Inka
Kuczyński Franciszek

Kuczyński Feliks
Kudliński Ignacy
Kula Wojciech
860 Ks. Kulig Zygmunt
Kuliakowska Apollonia
Dr. Kumaniecki Kazimierz
Kumer Augustyn
Kurkiewicz Leon
Kurnikowski Ludwik
Kutrzeba Z.
Kwapniewski Tadeusz
Kwiatkowski Stanisław
Kwinta Tomasz
870 Lachmayer Józef
Lachowicz Adam
Lamensdorf Stefan
Langrodowa Michalina
Langrok Maurycy
Larisch Antoni
Lasak Andrzej
Latacz Władysław
Lauer Franciszek
Dr. Lauer Aleksander
880 Launer Edward
de Laveaux Maryan
Lazarowa Wanda
Lazarówna Jadwiga
Lazarówna Marya
Lebedyński Stanisław
Lemański Józef
Lenk Maryan
Leonhardt Stanisław
Lepszy Leonrd
890 Lewicki Władysław
Lewicki Wiktor
Lilienthal Adolf
Linhardtowa Wanda **Marya**
Lisowski Kazimierz
Lisowski Ludwik
Loriówna Zofia
Löwbeer Adolf
Lubartowski Paweł
Dr. Lustgarten Artur
900 Łaba Wiktor
Łapiński Ludomił
Dr. Łodyński Maryan
Łyp Józef
Dr. Maciąg Adam
Machowska Leopoldyna
Dr. Mączka Tomasz
Mączyński Kazimierz
Magońska Stella
Magońska Dagny
910 Majewski Tadeusz
Majer Jan
Majka Józef
Makomaski Romuald
Mąkoszewski Mieczysław

Malecki Bolesław
Marcinkiewicz Ignacy
Markiewicz Seweryn
Marona Ludwik
Dr. Maschler Józef
920 Massar Józef
Mateczny Antoni
Matusiński Jacek
Matuszyński Stanisław
Matyja Franciszek
Maurizio Edward
Mayer Edward
Maywalt Zygmunt
Mazanek Adam
Mazur Mikołaj
930 Meixnerowa Stanisława
Męciszewski Czesław
Medveczky Karol
Menasche Ignacy
Mensik Alfons
Mester Maksymilian
Metzger Dawid
Miarczyński Ignacy
Miarczyński Wiktor
Miarczyński Włodzimierz
940 Miaskowski Tadeusz
Miciński Władysław
Michalkowa Aleksa
Michalski Stanisław
Miedniak August
Miedniak Zdzisław
Mien Klementyna
Mieszkowski Witold
Miętka Adam
Mikołajski Zygmunt
950 Dr. Mikulski Antoni
Mikulski Aleksander
Mikulski Stefan
Mildner Mieczysław
Milerowicz Stanisław
Miłaszewska Wanda
Miłkowski Konstanty
Mirkiewicz Antoni
Mirkowski Feliks
Misiński Julian
960 Miszke Jarosław
Miszke Marya
Mleczek Teofil
Modzelewska Józefa
Mołodecki Aleksander
Dr. Molicki Antoni
Morawetówna Marya
Mościcki Konrad
Moserówna Ernestyna
Mossoczy Władysław
970 Motak Jan
Mroczek Jan
Mrozowski Władysław

Mrozówna Zofia	Parafiński Piotr
Mukden Maurycy	Patryn Wojciech
Müller Paweł	Pauli Karol
Münnich Henryk	Paulisz Zygmunt
Dr. Münnich Izidor	Pawlikowski Eugeniusz
Dr. Nadel Maurycy	Pawlikowski Tadeusz
Nawratil Ryszard	Pększyce Franciszek
980 Nennel Henryk	Peszkowska Michalina
Neuwert Stanisław	Peszkowski Ludwik
Niemczyk Stanisław	1040 Piasecki Edward
Niemiec Stanisław	Piasecki Józef
Niemiec Wiktor	Piątkowski Adam
Niepielski Stanisław	Piechowska Marya
Dr. Nitsch Kazimierz	Pierożek Marceł
Niwicki Maryan	Pihor Antoni
Niziński Czesław	Pileska Jadwiga
Nizio Wacław	Pilch Józef
990 Dr. Nizioł Józef	Pinscher Krystyna
Niżyński Maryan	Dr. Piotrowski Władysław
Nodzeński Jan	1050 Piotrowski Jan
Noskowski Witold	Piotrowski Mieczysław
Noskowski Zygmunt	Planecki Jan
Nowacki Janusz	Płoszaj Kazimierz
Nowak Jan I.	Podgórski Władysław
Nowak Jan II.	Podhorodecki Hipolit
Nowak Jakób	Podsadecki Jan
Nowak Kasper	Podworski Maryan
1000 Nowakowski Zygmunt	Pogorzelski Antoni
Nowicki Aleksander	Polak Franciszek
Nowicki Stanisław	1060 Pollak Karol
Nowicki Józef	Pollak Mieczysław
Ks. Nowicki Franciszek	Pollerowa Wanda
Nowicki Zygmunt	Pompa Edward
Nycz Michał	Pompianka Elfryda
Ks. Oburbański Aleksander	Popek Julian
Dr. Offmański Mieczysław	Popiel Helena
Ogonowski Ludwik	Popiel Marya
1010 Ogorzały Kazimierz	Porebski Stefan
Olchowski Kazimierz	Porebski Józef
Olejak Jakób	1070 Dr. Potrzebowski Karol
Olejak Mieczysław	Poznański Rafał
Olkusznik Wojciech	Dr. Poźniak Stanisław
Olszewski Zygmunt	Poźniak Zdzisław
Opolski Stanisław	Prokesch Władysław
Orezykowski Jan	Pryzińska Halina
Ordyński Ignacy	Puchalski Bolesław
Orszulski Leonard	Rabiński Stanisław
1020 Orszulski Roman	Rachwał Józef
Orszulski Teofil	Raczyński August
Ostaszewski Edmund	1080 Radwański Antoni
Ostrowski Stanisław	Radwański Ludwik
Dr. Pachoński Antoni	Radzikowska-Eliasz Marya
Pachoński Henryk	Ramza Józef
Padawer Mina	Rapaport Anna
Palmirski Aleksander	Rapaport Ludwik
Dr. Palmirski Władysław	Ratzko Jan Kazimierz
Palusiński Józef	Rebszowa Agnieszka
1030 Papeé Franciszka	Reguła Piotr

- Reicher Stefan
1090 Dr. Reiner Leopold
Dr. Reiner Edmund
Reinerowa Olga
Dr. Reinhold J. Henryk
Dr. Rękiewicz Jan
Relidzyński Józef
Rembertowski Franciszek
Repczyński Maryan
Repetowski Piotr
Ripper Wilhelm
1100 Riss Juliusz
Robak Józef
Rocznierowski Jakób
Roja Bolesław
Romanowski Stanisław
Dr. Rosen Zygmunt
Dr. Rosłoński Romuald
Rothe Antoni
Rożański Mieczysław
Rudnicki Maryan
1110 Rudnicki Stanisław I.
Rudnicki Stanisław H.
Russer Franciszek
Ruszkowski Ludwik
Rutkowski Stanisław
Rygier Edmund
Rzewuska Augusta
Rzymkowski Jan
Sądel Jan
Saustowicz Kazimierz
1120 Sarnecki Zygmunt
Sarnówna Stefania
Saski Sylwester
Dr. Schlank Józef
Schleichkorn Leon
Schrottowa Adela
Schwertner Bronisław
Ścieżka Stanisław
Seifert Tadeusz
Sejmej Wojciech
1130 Dr. Sembratowicz Józef
Serednicki Teodor
Sewioł Stanisław
Sichrawa Karol
Siekierski Jan
Sikorowa Izabella
Silberman Jakób
Ks. Siuda Antoni
Skafka Józef
Skarbiński Eugeniusz
1140 Skarda Bronisław
Skarszewski Tadeusz
Skapski Zygmunt
Skaza Ludwik
Skibka Marcelli
Dr. Skobel Stanisław
Skocki Kazimierz
Skólska Marya
Skomorowski Leon
Skórczewski Stanisław
1150 Skwarczyński Józef
Śliwa Dominik
Śliwiński Bronisław
Śliwiński Stefan
Sławomirski Błażej
Słowik Jan
Słowikowski Eugeniusz
Służewski Józef
Smolik Stanisław
Sobczyk Walenty
1160 Dr. Sobin Dymitr
Soboń Karol
Sokołowski Antoni
Sokołowski Zygmunt
Sokulski Justyn
Solarz Ignacy
Solecki Leon
Solski Michał
Sowa Roman
Spannbauer Władysław
1170 Spatzier Wojciech
Spira Samuel
Ks. Dr. Spis Stanisław
Spitzer Salomon
Sprung Jakób
Srokowski Konstanty
Studnicki Roman
Stadtmüller Karol
Stahl Stanisław
Stanko Jan
1180 Stanecki Stanisław
Stanisławski Stanisław
Starek Jan
Dr. Starzewski Maryan
Stasicki Tadeusz
Stecki Wincenty
Steinauer Izydor
Steinberg Leon
Stelczyk Janina
1190 Sternalski Leon
Dr. Stepowski Maryan
Stolecki Kazimierz
Stolfa Władysław
Straszyński Adam
Strauss Edward
Strenk Antoni
Dr. Strojek Stanisław
Dr. Studziński Władysław
Stupnicki Teofil
Suder Michał
1200 Sulikowska Helena
Dr. Sulimir Roman
Surgent Maryan
Dr. Surzycki Józef
Dr. Süsser Albert

- Święciński Ottmar
 Święciecki Stanisław
 Świętek Jan
 Ks. Świętnicki Jan
 Swolkien Romuald
 1210 Szafranski Ludwik
 Szałapski Maksymilian
 Szancerowa Stanisława
 Szantruczek Hieronim
 Szaran Ignacy
 Szarek Bolesław
 Szczepański Władysław
 Szezur Jan
 Szczurkowski Cyprian
 Szeleźnik Franciszek
 1220 Szenker Józef
 Sziffowa Róża
 Szkocka Irena
 Szkocki Leon
 Szkodziński Jan
 Szlachtowski Feliks
 Schmidt Henryk
 Szpakowski Jan
 Szurek Edward Jan
 Dr. Szykowski Marian
 1230 Szymakowski Franciszek
 Szymanowska-Weychert Wład.
 Szymorski Wacław
 Szymusik Jan
 Talarek Wojciech
 Tarnawiecki Włodzimierz
 Tatarzanka Zofia
 Teleśnicki Kazimierz
 Terakowski Franciszek
 Teufel Hirsch
 1240 Tłumak Abraham
 Tokarz Józef
 Ks. Tomasik Józef
 Tomaszewski Józef
 Tomaszewicz Ludwik
 Tombiński Mieczysław
 Tombiński Jan
 Dr. Tomik Stanisław
 Dr. Torczyński Teofil
 Trąbka Antoni
 1250 Trębacz Józef
 Dr. Treter January
 Troczyński Romuald
 Trybulecówna Ida
 Trzywdar Józef
 Turowicz Jadwiga
 Tyran Jan
 Dr. Ujejski Józef
 Ulkowska Helena
 Urbanek Aleksander
 1260 Urbański Mikołaj
 Urbański Wiktor
 Uruski Włodzimierz
 Vimpeller Roman
 Ks. Dr. Vrana Władysław
 Wachtel Jakób
 Ks. Dr. Wądołny Czesław
 Wajda Stanisław
 Walter Bolesław
 Walter Henryk
 1270 Dr. Walter Stanisław
 Wąlaszek Zygmunt
 Warski Józef
 Warzeszkiewicz Feliks
 Wasilewska Helena
 Wasilkowska Marya
 Wasowicz Bolesław
 Wasung Jan
 Wasungowa Władysławowa
 Wątocki Andrzej
 1280 Wązłówna Marya
 Weber Elias
 Weber Ludwik
 Weinberger Józef
 Weiner Zygmunt Marian
 Werc Jan
 Wereszczyński Feliks
 Werner Jerzy
 Wetulani Franciszek
 Wędaż Józef
 1290 Wiadrowski Leon
 Wiewiórowska Józefa
 Wiewiórowska Teodozja
 Wilkoszewski Mieczysław
 Winkler Wilhelm
 Wiśniewski Adam
 Wiśniewska Wanda
 Wiśniewski Józef
 Wiszniewski Jakób
 Wodak Emil
 1400 Wójciak Antoni
 Wojciechowski Władysław
 Wójcik Stanisław
 Wójcik Karol
 Wojtych Felicyan
 Wolf Józef
 Woliński Leonard
 Woliński Władysław
 Wolski Kazimierz
 Woltyński Franciszek
 1310 Wołoszynowski Eugeniusz
 Dr. Wozaczyński Józef
 Wozaczyńska Leokadya
 Woźniak Stanisław
 Woźniak Wojciech
 Ks. Woźniczka Ignacy
 Ks. Wrona Edmund
 Dr. Wróbel Ignacy
 Wyrobek Antoni
 Wyrobek Emil
 1320 Wyrobek Stanisław

Wysocki Stanisław
Wywiałkowski Maryan
Dr. Wyżykowski Stanisław
Ząbek Jan
Zacharski Julian
Zadrazil Kazimierz
Zagórski Jan
Zagórski Klemens
Zajączkowski Władysław
1330 Zajdzikowski Kazimierz
Zaleski August
Zaleska Jadwiga
Zamorski Jan
Zamorski Mateusz
Dr. Zapala Tadeusz
Zapałowicz Władysław
Zarebski Władysław
Zatorski Jan
Zawilińska Rozalia
1340 Zbijewski Zygmunt
Zbijewski Wincenty

Zborowski Władysław
Dr. Zeitner Adolf
Zejma Józef
Zgónek Stefan
Zieleniewski Leon
Zieliński Jan
Zieliński Bolesław
Ziemba Stanisław
1350 Zienkowski Jan
Ziobrowski Ignacy
Dr. Zopoth Stanisław
Zopoth Franciszek
Związek krawców
Zych Marcin
Zak Franciszek
Zeglikowski Teofil
Zegliński Jan
Zelechowska Marya
1360 Zinków Maryan Rudolf
Zuliński Edward
Zychoń Henryk

NEKROLOGIA.

JÓZEF PARCZYŃSKI.

Prócz tych, co z bronią w ręku padli w obronie najświętszych ideałów Ojczyzny, pokazawszy braciom, jak słodką jest śmierć

dla Ojczyzny, ubył z grona naszego człowiek, którego całe życie było świetlaną wskazówką dla młodych pokoleń, jak żyć dla Ojczyzny trzeba.

„Ustawowa“ pełnia lat nauczycielskich nie spędziła go z posterunku — stał na nim do ostatnich chwil — i na nim zaskoczyła go śmierć.

Czem był ś. p. Józef Parezyński dla Towarzystwa Szkoły Ludowej, zbyt ciężko wspominać na tem miejscu. Czcigodne to nazwisko przewija się bowiem od szeregu lat na każdej karcie kronik T. S. L. — i kroniki te niech o zmarłym mówią — a mówią więcej jak to, iż przez szereg lat był członkiem Zarządu Głównego T. S. L. jego skarbnikiem, członkiem Zarządu I. Koła T. S. L., kierownikiem kursów analfabetów itd. itd.

Nie zamknęły mu powiek synowskie ręce... Ci bowiem z karabinem w ręku stali na posterunkach Legionów — podczas, gdy ich ojciec tu na posterunku skonał.

Niech Ci prawy synu nieszczerzej Ojczyzny naszej umiłowana przez Cię ziemia lekka będzie!

Dr. T. P.

STANISŁAW GABRYEL ŻELEŃSKI.

Z grona tych członków Zarządu I. Koła T. S. L., którzy do dziś dnia pod karabinem stoją, ubył jeden. Padł, rażony kulą moskiewską, gdy jako porucznik, oficer ordynansowy armii austriackiej wioził rozkaz swej dywizji w boju pod Kraśnikami.

Nie młodzieniaszek, bo mąż 43. letni, był jednym z tych, którzy jeszcze przed wojną tworzyli kadry wojsk polskich do zbrojnej rozprawy z Moskwą. Z oddziału ułańskiego, do którego należał, wy-

szedł ów sławny Wąsowiczowski huf ułański, który w kilka miesięcy po Jego śmierci, nieśmiertelną sławą pod Rokitną się okrył. Jako oficer rezerwowego austriackiego, musiał s. p. Stanisław Gabriel Żeleński swój oddział porzucić i pod obowiązkowy przejść sztandar i tu go dosięgła kula moskiewska.

Prawy obywatel, gorący zwolennik idei T. S. L. pracę swą dla Ojczyzny krwią swoją gorącą i życiem przypieczętował. Pochowano go pod skromnym, bagietami ociosanym krzyżem w Łukowie, w Królestwie Polskiem.

„Śpij żołnierzu... Niech się Polska przyśni Tobie!” Dr. T. P.

Dr. STANISŁAW LACH.

Cichy i skromny szeregowiec, adwokat kraj. — bojownik idei T. S. L. ubył z kadr naszych śp. Stanisław właśnie w chwili, gdy w uznaniu Jego owocodajnej, choć cichej pracy, powołało Go Koło I. T. S. L. w grono członków Wydziału.

Jako członek młodej palestry krakowskiej, poza zawodowymi czynnościami, oddawał się całą duszą i ciałem pracy, której dewizę wywiesiło na swym sztandarze T. S. L. a w szczególności pierwszym był wszędzie tam, gdzie się rozchodziło o materialne poparcie celów T. S. L. Ubzył nam w chwili, gdy każde młode, pełne sił życia tak cennym dla Polski jest skarbem...

Cześć pamięci prawego syna Ojczyzny!

Dr. T. P.

Zmarli członkowie I. Koła Towarzystwa Szkoły Ludowej w ostatnich dwóch latach.

Bandrowski Stanisław
Barysz Roman
Biechońska Helena
Bieder Bernard
Dr. Biesiadecki Stanisław
Bojarski Władysław
Brabec Antoni
Bursztyn Emil
Chmura Maksymilian
Chronowski Eustachy
Dębski Franciszek
Dowgiałło Władysław
Dziedzic Aleksander
Eliasz Józef
Filipkiewicz Ludwik
Dr. Fischler Adolf
Foremny Paweł
Friedlein Stefan
Gincel Józef

Gigoń Wojciech
Gettlich Antoni
Grosser Artur
Hechter Karol
Holewka Wiktor
Dr. Hołyński Jan
Jaźwiecki Dominik
Jurasiński Józefat
Kameck Wawrzyniec
Karcz Aleksander
Kirchmayer Kazimierz
Klemensiewicz Edmund
Klemensiewicz Józef
Klemensiewicz Ludwik
Kolbe Wacław
Kowalczyk Józef
Kozłowska Klementyna
Dr. Krzyszkowski Józef
Luternoga Stefan

Adres I. Koła T. S. L. w Krakowie:

Kraków, ulica Jagiellońska L. 11

(parter).

Konto Poczt. Kasy Oszcz Nr. 125.698.